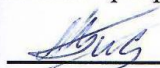

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ ТА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА (ПРОЄКТ)

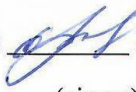
Тема: «Державний фінансовий контроль в Україні: стан та напрями
удосконалення»

Здобувача вищої освіти II рівня, II курсу, групи ФМУП-22-1,
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,
освітня програма Управління публічними фінансами

Тарасюк Дмитро Андрійович

(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник Гордей Оксана Дмитрівна, д.е.н., професор

(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Керівник освітньо-професійної програми

Гордей Оксана Дмитрівна, д.е.н., професор

(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту за рішенням кафедри публічних фінансів

протокол від «15» 01 2024 № 9

Завідувач кафедри Давиденко Надія Миколаївна, д.е.н., професор

(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Ірпінь – 2023_

Реєстрація № 15 01.02.2024

(дата)

(підпис відповідальної особи)

Результати перевірки

(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту

(оцінка)

(дата)

(підпис)

Голова комісії:

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Члени комісії:

(підпис)

(ініціали, прізвище)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Секретар:

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: голови комісії, членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10	10		Галова Е.с.
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		П.Т. Богданук
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	23		Члени комісії: Н.М. Давиденко О.Д. Торрес
5. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	8		Т.О. Скрипник
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	46		Секретар
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	92		В.Ю. Шенченко

Вушка керівника 46 балів *О.Д. Торрес*

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
92	A	5 (відмінно)	08.02.2024	<i>Галова Е.с.</i>

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	B	
50-59	E	3 (задовільно)
35-49	EX	2 (незадовільно)

Факультет/ННІ Факультет фінансів та цифрових технологій

Кафедра Публічних фінансів

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Освітня програма «Управління публічними фінансами»

Затверджую

Завідувач кафедри Давиденко Н. М. «22» 12 2022

Завдання на кваліфікаційну роботу (проект) здобувачу вищої освіти

Тарасюк Дмитро Андрійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи (проекту) «Державний фінансовий контроль в Україні: стан та напрями удосконалення»

Затверджена наказом ректора від «15» 11 2022 № 9

2. Строк здачі закінченої роботи 17.11.2023

3. Мета роботи проаналізувати стан державного фінансового контролю в Україні, обґрунтувати напрями розвитку системи державного фінансового контролю та підвищення ефективності діяльності контролюючих органів.

Об'єкт дослідження є наявна система організації державного фінансового контролю в Україні.

Предмет дослідження виступають зв'язки і взаємини органів, які здійснюють організацію державного фінансового контролю в Україні в межах їх повноважень.

Орієнтовна база дослідження Державна аудиторська служба України

4. Вихідні дані до роботи нормативно-правові акти, що регулюють здійснення державного фінансового контролю в Україні; звіти та аналітичні матеріали органів, які здійснюють державний фінансовий контроль; наукові праці та статті з проблем державного фінансового контролю.

5. Перелік графічного матеріалу 17 рис., 3 таблиці.

6. Зміст випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи (перелік питань за кожним розділом)

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

1.1. Сутність та характеристика державного фінансового контролю

1.2. Методи дослідження державного фінансового контролю в Україні

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

2.1. Ефективність державного фінансового контролю в Україні

2.2. Сучасні тенденції розвитку проведення державного фінансового контролю в Україні

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

ВИСНОВКИ

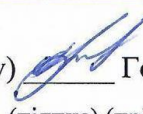
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

7. Календарний план виконання роботи

з/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично
1.	Затвердження теми роботи	вч 15.11.2022	— " —
2.	Затвердження плану та завдань	22.12.2022 - 15.01.23	— " —
3.	Представлення 1-го розділу	до 30.04.2023	— " —
4.	Представлення 2-го розділу	до 05.04.2023	— " —
5.	Представлення 3-го розділу	до 20.10.2023	— " —
6.	Поповнення на академічний	з 01.12.2022 - 10.12.2022	— " —
7.	Захист роботи	04.02 - 08.02.2024	08.02.2024

8. Дата видачі завдання «22» 12 2022

9. Науковий керівник кваліфікаційної роботи (проєкту) Гордей О. Д.

(підпис) (прізвище, ініціали)

10. Гарант освітньо- професійної програми Гордей О. Д.

(підпис) (прізвище, ініціали)

11. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти

 Тарасюк Д. А.

(підпис) (прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

«Державний фінансовий контроль в Україні: стан та напрями удосконалення»

Мета роботи проаналізувати стан державного фінансового контролю в Україні, обґрунтувати напрями розвитку системи державного фінансового контролю та підвищення ефективності діяльності контролюючих органів.

Завданнями роботи є визначити сутність та характеристику державного фінансового контролю; дослідити методи дослідження державного фінансового контролю в Україні; визначити ефективність державного фінансового контролю в Україні; проаналізувати сучасні тенденції розвитку проведення державного фінансового контролю в Україні; обґрунтувати перспективи удосконалення розвитку державного фінансового контролю в Україні.

Предметом дослідження виступають зв'язки і взаємини органів, які здійснюють організацію державного фінансового контролю в Україні в межах їх повноважень. Об'єктом дослідження наявна система організації державного фінансового контролю в Україні. Базою дослідження виступає Державна аудиторська служба України.

За результатами дослідження сформульовані висновки щодо стану державного фінансового контролю в Україні; пропозиції щодо удосконалення розвитку системи державного фінансового контролю та підвищення ефективності діяльності контролюючих органів. Одержані результати можуть бути використані для розробки нормативно-правових актів, що регулюють здійснення державного фінансового контролю в Україні; для вдосконалення діяльності органів державного фінансового контролю; для підвищення ефективності використання державних фінансових ресурсів.

Кваліфікаційна робота містить 63 сторінки, 3 таблиць, 17 рисунків, список використаних джерел 55 найменувань, 6 додатків.

Ключові слова: державний фінансовий контроль, система державного фінансового контролю, ефективність державного фінансового контролю, напрями удосконалення державного фінансового контролю.

Рік виконання кваліфікаційної роботи 2023 р.

Рік захисту роботи 2024 р.

ABSTRACT

«State Financial Control in Ukraine: Status and Directions for Improvement»

The aim of the work is to analyze the state of state financial control in Ukraine, substantiate the directions for developing the system of state financial control, and enhance the efficiency of supervisory authorities' activities.

The tasks of the work are to define the essence and characteristics of state financial control; explore the methods of researching state financial control in Ukraine; determine the effectiveness of state financial control in Ukraine; analyze current trends in the implementation of state financial control in Ukraine; and justify the prospects for improving the development of state financial control in Ukraine.

The subject of research encompasses the connections and relationships among the authorities responsible for organizing state financial control in Ukraine within the scope of their powers.

The object of the research is the existing system of organizing state financial control in Ukraine.

The State Audit Service of Ukraine serves as the basis for the research.

The study's results have led to conclusions regarding the state of state financial control in Ukraine and proposals for improving the development of the state financial control system and enhancing the effectiveness of supervisory authorities.

The obtained results can be utilized for developing legislative acts regulating the implementation of state financial control in Ukraine, improving the operations of state financial control bodies, and enhancing the efficiency in utilizing state financial resources.

The qualification paper consists of 63 pages, 3 tables, 17 figures, a reference list containing 55 sources, and 6 appendices.

Keywords: state financial control, system of state financial control, effectiveness of state financial control, directions for improving state financial control.

Year of completion of the qualification paper: 2023.

Year of defense of the paper: 2024.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ.....	10
1.1. Сутність та характеристика державного фінансового контролю.....	10
1.2. Методи дослідження державного фінансового контролю в Україні.....	14
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ.....	20
2.1. Ефективність державного фінансового контролю в Україні.....	20
2.2. Сучасні тенденції розвитку проведення державного фінансового контролю в Україні.....	35
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ.....	42
ВИСНОВКИ.....	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	52

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Державний фінансовий контроль є важливим інструментом забезпечення фінансової дисципліни в країні. Він спрямований на виявлення та усунення порушень бюджетного та фінансового законодавства, а також на підвищення ефективності використання державних коштів. В Україні триває реформа системи державного фінансового контролю. У 2023 році було прийнято низку законодавчих актів, які спрямовані на удосконалення цієї системи. Існують певні проблеми у сфері державного фінансового контролю, які потребують вирішення. Зокрема, це недостатня ефективність контролю, наявність корупційних ризиків, а також недосконалість нормативно-правової бази. У зв'язку з цим, актуальність даної теми полягає в необхідності її комплексного дослідження з метою розробки заходів щодо удосконалення державного фінансового контролю в Україні.

Питанням обґрунтування напрямів удосконалення державного контролю в Україні присвячені наукові праці таких авторів як: Атаманчук Н. І., Виговська Н. Г., Кожушко О. В., Критенко О. О., Кузьменко Ю. В., Піхоцький В. Ф., Рисін В. В., Титенко Л. В., Хмельков А. В. та ін.

Мета дослідження – оцінити стан державного фінансового контролю в Україні, визначити напрями його удосконалення та розробити рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності контролюючих органів.

Для досягнення цієї мети в роботі були сформульовані і вирішувались такі **завдання**:

- визначити сутність та характеристику державного фінансового контролю;
- дослідити методи дослідження державного фінансового контролю в Україні;
- визначити ефективність державного фінансового контролю в Україні;
- проаналізувати сучасні тенденції розвитку проведення державного фінансового контролю в Україні;

– обґрунтувати перспективи удосконалення розвитку державного фінансового контролю в Україні.

Об’єктом дослідження є наявна система організації державного фінансового контролю в Україні.

Предметом дослідження виступають зв’язки і взаємини органів, які здійснюють організацію державного фінансового контролю в Україні в межах їх повноважень.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети були використані наступні методи: діалектичний метод пізнання – для вивчення об’єкта дослідження в його розвитку та взаємозв’язках з іншими об’єктами; методи наукової абстракції – для виділення суттєвих ознак об’єкта дослідження від несуттєвих; методи аналізу і синтезу – для розчленування об’єкта дослідження на складові частини та їхнього об’єднання в єдине ціле; методи історичного і логічного пізнання – для вивчення об’єкта дослідження в його розвитку та логічному взаємозв’язку явищ; методи статистичного аналізу – для обробки та інтерпретації даних; методи економічного аналізу – для оцінки ефективності використання державних коштів; методи порівняльного аналізу – для порівняння стану державного фінансового контролю в Україні з іншими країнами.

Інформаційна база. Основними інформаційними джерелами, що були використані в процесі виконання роботи, є матеріали, наведені в науковій спеціалізованій літературі, законодавчих та нормативних актах, наукових працях вітчизняних та зарубіжних вчених, мережі Інтернет.

Практичне значення одержаних результатів полягає у обґрунтуванні положень, висновків та рекомендацій, що можуть бути методичною основою для розроблення та обґрунтування методичних та практичних засад удосконалення організації державного фінансового контролю в Україні.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

1.1. Сутність та характеристика державного фінансового контролю

Державний фінансовий контроль – це діяльність органів державної влади, спрямована на перевірку дотримання бюджетного та фінансового законодавства, а також на виявлення та усунення порушень у сфері використання державних коштів. Основні підходи до визначення сутності поняття «фінансовий контроль в бюджетному процесі» наведені в додатку А. Державний фінансовий контроль – це система заходів, які здійснюються органами державної влади з метою забезпечення законності, ефективності та економії використання державних фінансових ресурсів. Державний фінансовий контроль є формою реалізації контрольної функції фінансів. Він спрямований на перевірку дотримання бюджетного та фінансового законодавства, а також на виявлення та усунення порушень у сфері використання державних коштів.

Морфологічний і порівняльний аналіз визначень «фінансовий контроль» та «фінансовий контроль в бюджетному процесі» наведено в додатку Б [17, с. 75]. Об'єктом державного фінансового контролю є державні фінансові ресурси. Це означає, що державний фінансовий контроль здійснюється щодо коштів Державного бюджету України, бюджетів місцевого самоврядування, а також коштів державних позабюджетних фондів. Суб'єктами державного фінансового контролю є органи державної влади. Це означає, що державний фінансовий контроль здійснюється виключно органами державної влади, які мають на це повноваження. Метою державного фінансового контролю є забезпечення законності, ефективності та економії використання державних фінансових ресурсів. Це означає, що державний фінансовий контроль спрямований на забезпечення дотримання бюджетного та фінансового законодавства, а також на підвищення ефективності використання державних коштів [26, с. 207].

Визначення сутності поняття «державний фінансовий контроль» наведено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Визначення сутності поняття «державний фінансовий контроль»

Автор та джерело	Поняття «державний фінансовий контроль»
Атаманчук Н. І. [1, с. 55]	Державний фінансовий контроль – це вчинення контрольної діяльності за виконанням українського бюджету і бюджетів українських позабюджетних фондів, організацією грошового обігу, використанням кредитних ресурсів, станом внутрішнього і зовнішнього державного боргу, державних резервів.
Борисенко Л. М. [2, с. 51]	Державний фінансовий контроль – це функція соціального управління.
Варналій З. С. [5, с. 24]	Державний фінансовий контроль – це система спостереження і перевірки відповідності процесу функціонування керованого об'єкта прийнятим управлінським рішенням, визначення результатів управлінських впливів на керований об'єкт шляхом виявлення відхилень, допущених в ході виконання цих рішень.
Жадан Т. А. [9, с. 162]	Державний фінансовий контроль – це внутрішня перевірка системи і відповідності її головним принципам, вираженим в основних цінностях, політичних інститутах, найважливіші характеристики держави і суспільства, що знімає виникає в суспільстві напругу.
Калюга Є. В. [12, с. 115]	Державний фінансовий контроль – це встановлена відповідними нормативними актами діяльність органів державної влади та управління всіх рівнів (посадових осіб) щодо виявлення, попередження та припинення порушень у процедурах управління державними фінансовими потоками і фінансово-господарською діяльністю економічних суб'єктів.
Критенко О. О. [17, с. 75]	Державний фінансовий контроль – це функція державного управління, піт відношенню до якого він виступає засобом і інструментом реалізації державної політики.
Обушна Н. І. [23, с. 65]	Державний фінансовий контроль – це підгалузь фінансового права.
Хмельков А. В. [51, с. 98]	Державний фінансовий контроль – це індикатор відповідності потреб економічних суб'єктів фінансової політике, що проводиться державою і його фінансовими інститутами.
Якимчук І. М. [55, с. 35]	Державний фінансовий контроль – це сукупність заходів з перевірки повноти і своєчасності формування і використання бюджету на рівні як України, так і суб'єктів України, а також міжнародних фінансових зобов'язань, організації грошового обігу і ринку цінних паперів, стану державного боргу, ефективності використання державних ресурсів всіх видів.

Отже, державний фінансовий контроль – це системний і багатоаспектний процес, який здійснюється різними суб'єктами контролю, зокрема державними посадовими особами, незалежно від держави (аудиторами). Він спрямований на

всебічне вивчення фінансово-господарської діяльності підприємств з метою захисту державних інтересів.

У додатку В наведено порівняльний аналіз понять «фінансовий контроль» і «державний фінансовий контроль». Реформування системи державного фінансового контролю передбачає такі основні напрямки: приведення у відповідність до сучасних вимог методологічних основ контролю; реформування організаційної структури системи державного фінансового контролю на державному та регіональному рівнях; системне формування нормативно-правової бази та методів державного фінансового контролю; створення адекватної інформаційно-комунікаційної інфраструктури для здійснення державного фінансового контролю; створення сучасної науково-дослідної та навчальної баз для підготовки фахівців у сфері державного фінансового контролю [26, с. 207].

Типологізація державного фінансового контролю наведена у Додатку Г. Форми державного фінансового контролю є різноманітними. Це можуть бути планові та позапланові перевірки, інспектування, аудит, а також інші форми контролю. Державний фінансовий контроль можна класифікувати за різними ознаками.

За суб'єктами державний фінансовий контроль поділяється на [5, с. 24]:

- внутрішній – здійснюється органами державної влади, які безпосередньо відповідають за управління державними фінансовими ресурсами;
- зовнішній – здійснюється іншими органами державної влади, які не відповідають за управління державними фінансовими ресурсами.

За об'єктами державний фінансовий контроль поділяється на:

- бюджетний – здійснюється щодо виконання бюджету та витрачання бюджетних коштів;
- фінансовий – здійснюється щодо виконання інших фінансових зобов'язань держави;
- податковий – здійснюється щодо адміністрування податків і зборів.

Для більш повного формування поняття державний фінансовий контроль, його доцільно класифікувати за наступними ознаками (рис. 1.1).

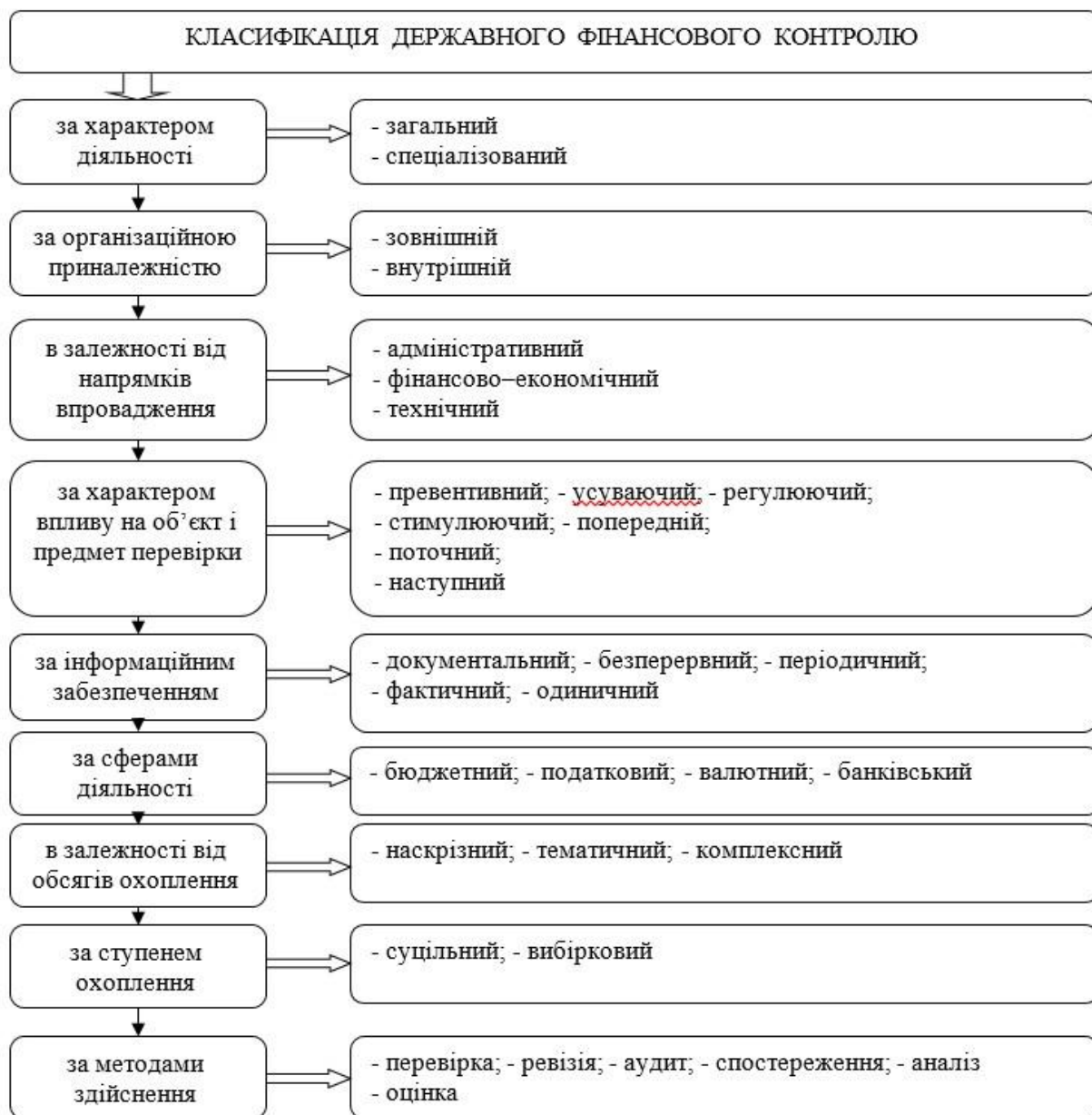

Рис. 1.1. Класифікація контролю за видами поняття і ознак

Джерело: [16, с. 98].

За методами державний фінансовий контроль поділяється на:

– документальний – здійснюється шляхом перевірки документів, які підтверджують законність, ефективність та економію використання державних фінансових ресурсів;

- фактичний – здійснюється шляхом безпосереднього огляду об'єктів контролю;
- аналітичним – здійснюється шляхом аналізу фінансової та бюджетної інформації [19, с. 27].

Державний фінансовий контроль має важливе значення для забезпечення фінансової дисципліни в державі, підвищення ефективності використання державних коштів, а також запобігання корупції. Державний фінансовий контроль сприяє:

- впровадженню принципів законності, ефективності та економії у сфері використання державних коштів;
- поліпшенню фінансового управління в державі;
- підвищенню прозорості та підзвітності органів державної влади;
- запобігання корупції [26, с. 207].

Реформування системи державного фінансового контролю є важливим завданням, яке має сприяти підвищенню ефективності використання державних коштів, а також запобігання корупції.

Отже, державний фінансовий контроль – це діяльність органів державної влади, яка спрямована на перевірку дотримання бюджетного та фінансового законодавства, а також на виявлення та усунення порушень у сфері використання державних коштів. Це системний і багатоаспектний процес, який здійснюється різними суб'єктами контролю, зокрема державними посадовими особами, незалежно від держави (аудиторами).

1.2. Методи дослідження державного фінансового контролю в Україні

Методи фінансового контролю в Україні являють собою сукупність прийомів, способів і засобів, які дозволяють органам системи досягати поставлених цілей. Вибір методів контролю залежить насамперед від обсягу роботи та завдань. Для цього основними критеріями є мінімізація часу чергування на контрольних роботах та ефективність обраного методу

контролю. Крім того, методи фінансового контролю слід обирати залежно від сукупності факторів: суб'єкта контролю, об'єкта контролю, мети та завдань, що стоять перед суб'єктом контролю, та підстав виникнення контрольних правовідносин, а також від інших обставин.

Під методом дослідження державного фінансового контролю в Україні зазвичай розуміють прийом або засіб досягнення мети та завдань. Метод – це набір практик або операцій практичного та теоретичного освоєння дійсності. Отже, методи контролю – це сукупність способів і прийомів його здійснення, за Піхоцький В. Ф. [26, с. 212]. Рішуче підтримуючи вченого щодо тлумачення методів контролю, слід уточнити засоби як невід'ємну частину методів. Дійсно, без засобів електронно-обчислювальної техніки, засобів вимірювання, зважування, аудіовізуальних, електронних та інших технічних засобів, засобів зв'язку тощо не може бути проведена жодна процедура контролю. Наприклад, контрольне вимірювання проводиться з обов'язковим використанням засобів, що дозволяють нормувати і зважувати контрольовані параметри. Як варіант, при здійсненні контролю за обліком виплати заробітної плати контролер, як правило, використовує калькулятор або інші засоби електронно-обчислювальної техніки для швидкодії та точності одержаних результатів. Тому точнішим було б вважати методи контролю як прийоми, способи та засоби визначення відповідності об'єктів контролю заданим параметрам.

Наведене вище визначення методу контролю показує, що не можна в цілому погодитися з Критенко О. О. [17, с. 75] та Кузьменко Ю. В. [20, с. 123] у тому, що методи фінансового контролю – це способи, прийоми його здійснення, які здійснюють спостереження (загальний огляд стану фінансового контролю фінансової діяльності об'єкта), перевірка (проводиться на місці за балансовими, звітними, видатковими документами), експертиза (проводиться за окремими сторонами фінансової діяльності та за широким спектром показників), аналіз (проводиться на основі поточної або річної звітності та характеризується використанням аналітичних методик), ревізія (метод документального контролю підприємства, установи, організації, дотримання

фінансового законодавства, методика документального виявлення фінансових зловживань) [11, с. 51]. Так само не може бути підтримана точка зору В. О. Стойки. [45, с. 61], оскільки основними методами фінансового контролю є спостереження, експертиза, облік, аналіз, перевірка та ревізія. Це визначення методів фінансового контролю, таких як ревізія; перевірка; огляд; обстеження; спостереження; аналіз; аудіювання, як найбільш часто вживане аналогічно неточне [52].

Отже, відсутність законодавчого визначення критеріїв, що дозволяють розмежовувати та тлумачити поняття форми та способу контролю, призводить до неоднозначності тлумачення їх змісту. Проте беззаперечним є те, що поняття є важливою складовою теорії та практики, яка містить у собі наукові знання про природу та сутність явища, відбиває характерні закономірності та зв'язки. Поняття – це форма наукового мислення, форма пізнання дійсності як вона є [55, с. 35]. Система понять розкриває зміст теорії. Без чітких, науково обґрунтованих концепцій не може бути наукової теорії. Категорії в цій системі – це широкі фундаментальні поняття, які концентрують знання про найважливіші сторони та характеристики досліджуваного об'єкта, його закономірні зв'язки та відношення [52].

Автори В. Ф. Роль, В. В. Сергієнко та С. М. Попова [50, с. 129] стверджують, що методи, а не форми характеризують прийоми, способи та засоби проведення суб'єктом керуючих дій. Більше того, для правового регулювання державного фінансового контролю органами ДФІ України цей аргумент відображено в законодавстві. Тому до переліку методів контролю слід включити спостереження, обстеження, аналіз.

Спостереження (моніторинг) – загальний моніторинг фінансової діяльності суб'єкта контролю. Сканування – це суцільний, елементарний перегляд інформації (наприклад, огляд первинних документів про обіг готівки в касі з метою встановлення незвичайного факту) [51, с. 98]. Бухгалтерський облік є дуже специфічним фінансово-контрольним методом, який використовується лише контролюючими органами при взятті на облік суб'єктів

(наприклад, платників податків) або в інших випадках, визначених чинним законодавством. Бухгалтерський облік не обмежується реєстраційною роботою, а й передбачає аналітику та створення інформаційної бази. Аналіз проводиться за звітними даними (поточними або за певний період) з використанням таких спеціальних статистичних методів, як індексний, метод середніх і відносних величин. Аналізуються основні фінансово-економічні характеристики об'єкта контролю з метою виявлення прихованих порушень фінансової дисципліни та їх причин. У цьому випадку особливо ефективним є фінансово-економічний метод порівняння [43].

Аналітичні тести – це методи порівняння, як в абсолютних одиницях, так і у відносних (індекси, коефіцієнти, відсотки). Заслуховування доповідей, інформації посадових осіб про фінансову діяльність на засіданнях окремих органів державної виконавчої влади або їх спільних зустрічах з представниками громадськості, інших елементів державного механізму у формі конференцій, круглих столів тощо, є окремим методом контролю [55, с. 38].

Підтвердження передбачає письмову відповідь від клієнта або третіх осіб з метою підтвердження достовірності інформації (наприклад, підтвердження дебіторської заборгованості) про доходи. Підтвердження як метод контролю Державна фінансова інспекція України може бути різновидом «зустрічної» перевірки, тобто первинні документи або дані звітності порівнюються з подібними або взаємопов'язаними даними контрагента.

Державний фінансовий контроль спрямований на забезпечення дотримання законності, ефективності, фінансової дисципліни та раціональності в процесі управління державними фінансовими ресурсами. Це завдання реалізується шляхом здійснення контрольних дій, які повинні бути системними, всеосяжними, превентивними, самодостатніми, ефективними та відповідальними [50, с. 124].

Призначення державного фінансового контролю, що впливає з його головної мети, полягає у:

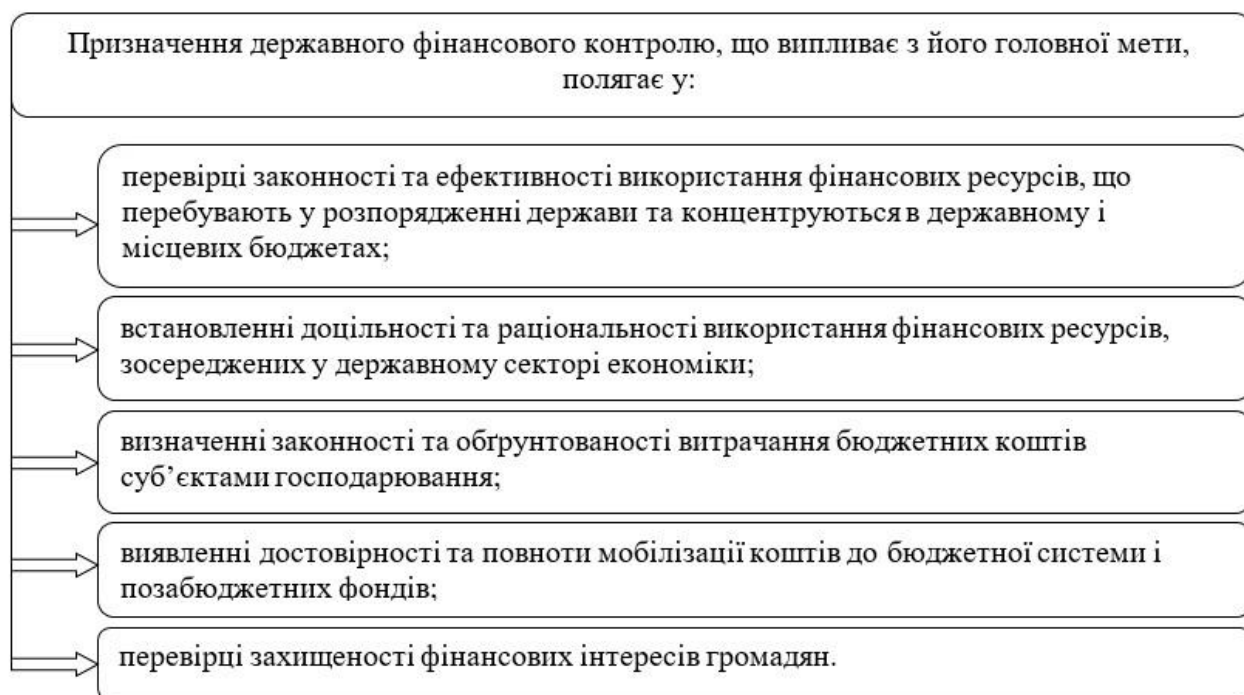

Рис. 1.2. Призначення державного фінансового контролю

Джерело: [50, с. 123].

Під фактичним оглядом слід розуміти перевірку кількісного та якісного стану об'єктів шляхом огляду, огляду, обміру, перерахунку, зважування, лабораторного аналізу та інших методів перевірки фактичного стану майна. Документальна експертиза – це перевірка документів і записів, яка може бути технічною, арифметичною та предметною. Технічна експертиза полягає у візуальній перевірці правильності всіх необхідних записів, виявленні безпідставних виправлень, підчисток, надписів у тексті та малюнках, а також перевірці справжності підписів посадових та матеріально відповідальних осіб. Арифметична перевірка документів – перевірка правильності розрахунків у документах, облікових реєстрах, формах звітності. Суб'єктивна перевірка документів дає змогу перевірити законність і доцільність здійснення господарських операцій, правильність оформлення операцій на рахунках і включення до статей витрат і валового доходу [19, с. 28].

Отже, державний фінансовий контроль – це діяльність органів державної влади, яка спрямована на забезпечення законності, ефективності, фінансової дисципліни та раціональності у використанні державних фінансових ресурсів.

Ця діяльність охоплює широкий спектр питань, включаючи виконання бюджетів, стан державного боргу, використання державної власності, протидію легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму, а також інші аспекти фінансової діяльності держави та суб'єктів господарювання. Узагальнюючи теоретичні особливості державного фінансового контролю, можна сказати, що це діяльність органів державної влади, яка спрямована на: виявлення та усунення порушень бюджетного та фінансового законодавства; забезпечення законності, ефективності, фінансової дисципліни та раціональності у використанні державних фінансових ресурсів; виконання бюджетів усіх рівнів; забезпечення ефективності фінансової діяльності суб'єктів господарювання та домогосподарств; протидію легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

2.1. Ефективність державного фінансового контролю в Україні

Ефективність державного фінансового контролю в Україні є предметом дискусій. З одного боку, існує ряд позитивних тенденцій, таких як:

1. Збільшення обсягів бюджетних коштів, які були повернуті до бюджету в результаті контрольних заходів. Так, за даними Державної аудиторської служби України, у 2022 році до бюджету було повернуто 14,2 млрд грн, що на 20% більше, ніж у 2021 році.

2. Покращення якості контрольних висновків. Контрольні висновки стали більш обґрунтованими та аргументованими, що сприяє ефективному усуненню виявлених порушень.

3. Розширення сфери застосування державного фінансового контролю. У 2022 році Державна аудиторська служба України та інші органи державного фінансового контролю провели контрольні заходи щодо виконання держбюджету, використання державної власності, надання фінансових пільг і преференцій, протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму [25].

З іншого боку, існують також ряд проблем, які негативно впливають на ефективність державного фінансового контролю, таких як:

– Недостатня матеріально-технічна база органів державного фінансового контролю. Це ускладнює проведення контрольних заходів, особливо у віддалених регіонах.

– Недостатня кваліфікація працівників органів державного фінансового контролю. Це може призводити до винесення необґрунтованих контрольних висновків.

– Недосконалість нормативно-правової бази державного фінансового контролю. Це ускладнює застосування контрольних процедур та унеможливлює ефективне реагування на виявлені порушення.

Нормативно-правове регулювання державного фінансового контролю в Україні здійснюється на основі Конституції України, Господарського кодексу України, законів України, інших нормативно-правових актів (рис. 2.1).

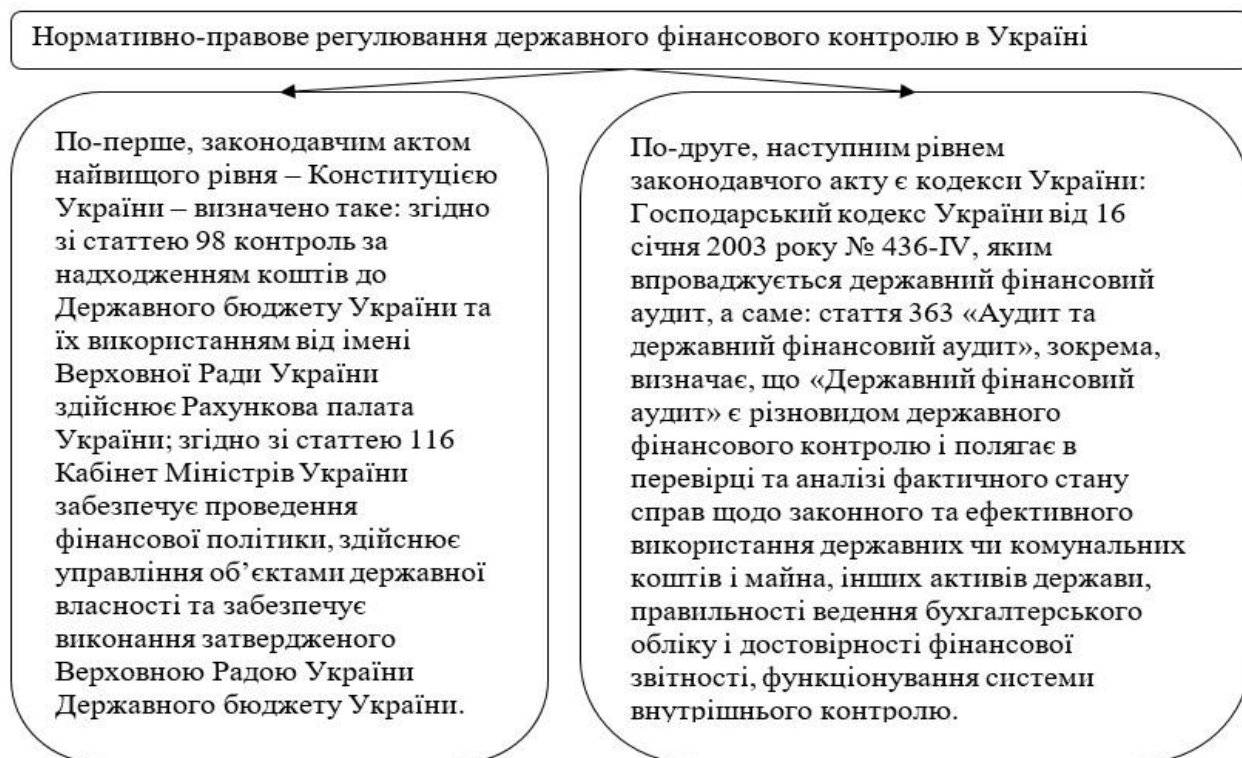

Рис. 2.1. Нормативно-правове регулювання державного фінансового контролю в Україні

Джерело: побудовано на основі [47, с. 105].

Конституція України закріплює основи державного фінансового контролю [15]. Так, у статті 19 Конституції України зазначено, що громадяни України мають право на доступ до інформації про діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб. Це право реалізується, зокрема, шляхом проведення державного фінансового контролю.

Ознаки конституційних норм для регулювання державного фінансового контролю в Україні представлені на рис. 2.2.

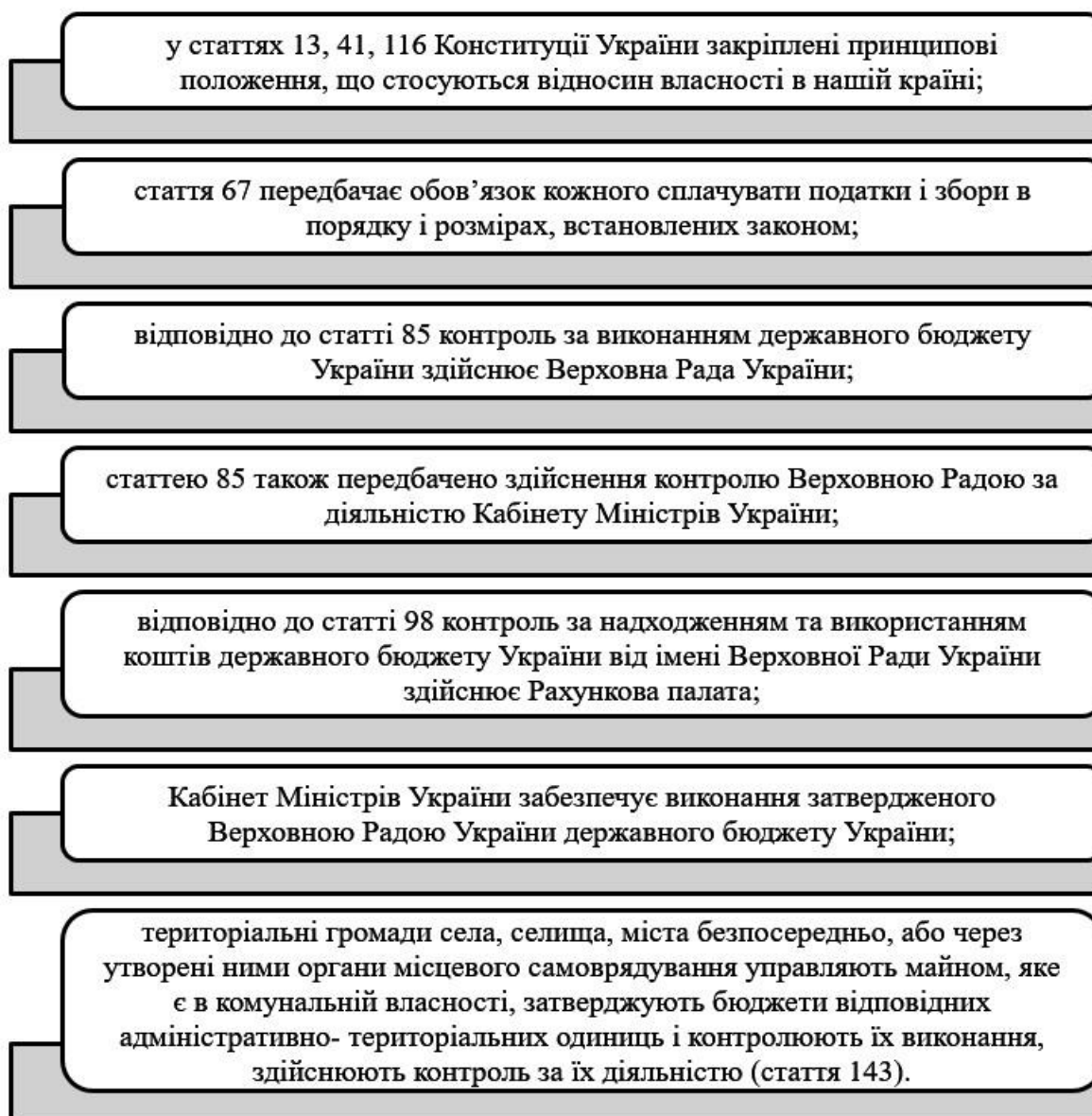

Рис. 2.2. Ознаки конституційних норм для регулювання державного фінансового контролю в Україні

Джерело: побудовано на основі [52].

У статті 106 Конституції України визначено, що Президент України здійснює контроль за використанням коштів державного бюджету, а Кабінет Міністрів України – за використанням коштів державного бюджету та коштів місцевих бюджетів [15].

Господарський кодекс України містить норми, які регулюють порядок здійснення державного фінансового контролю у сфері господарської діяльності. Так, у статті 59 Господарського кодексу України зазначено, що органи

державної влади та органи місцевого самоврядування мають право здійснювати контроль за додержанням суб'єктами господарювання законодавства про підприємництво та господарювання [7].

На рис. 2.3 представлені суб'єкти та предмет державного фінансового контролю.

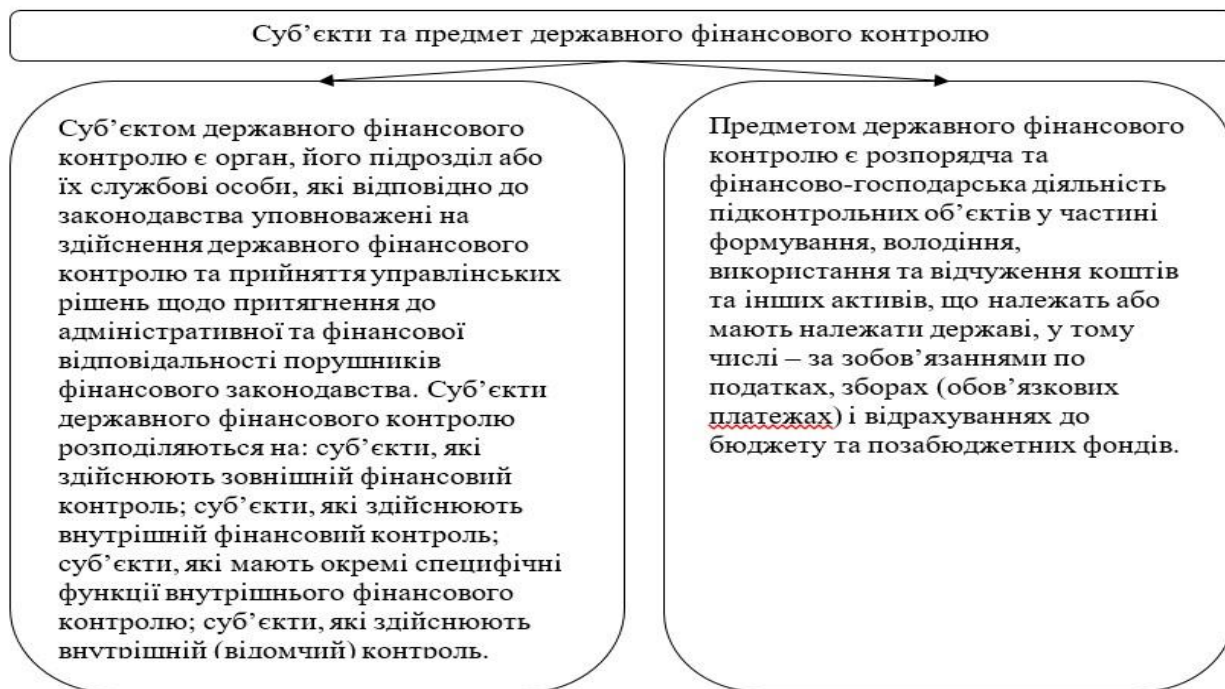

Рис. 2.3. Суб'єкти та предмет державного фінансового контролю

Джерело: побудовано на основі [50, с. 235].

Суб'єкти державного фінансового контролю – це органи державної влади, які здійснюють державний фінансовий контроль у межах своїх повноважень. До суб'єктів державного фінансового контролю в Україні належать:

- Державна аудиторська служба України – центральний орган виконавчої влади, який забезпечує реалізацію державної політики у сфері державного фінансового контролю.
- Органи Верховної Ради України, які здійснюють контроль за виконанням державного бюджету, використанням державних коштів і майна, а також за виконанням зобов'язань перед державою.
- Президент України, який здійснює контроль за використанням коштів державного бюджету.

- Кабінет Міністрів України, який здійснює контроль за використанням коштів державного бюджету та коштів місцевих бюджетів.
- Міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, які здійснюють контроль за використанням коштів, які знаходяться у їхньому управлінні.
- Органи місцевого самоврядування, які здійснюють контроль за використанням коштів місцевих бюджетів.
- Інші органи державної влади та органи місцевого самоврядування, які здійснюють контроль у межах своїх повноважень [16, с. 196].

Предмет державного фінансового контролю – це фінансово-господарська діяльність суб'єктів контролю, яка включає:

- Виконання бюджетів усіх рівнів.
- Використання державних коштів і майна.
- Виконання зобов'язань перед державою.
- Діяльність суб'єктів господарювання.

Фінансово-господарська діяльність суб'єктів контролю розглядається в аспекті дотримання законності, ефективності, фінансової дисципліни та раціональності у використанні державних фінансових ресурсів.

Таким чином, суб'єкти державного фінансового контролю – це органи державної влади, які здійснюють державний фінансовий контроль у межах своїх повноважень. Предмет державного фінансового контролю – це фінансово-господарська діяльність суб'єктів контролю, яка включає в себе виконання бюджетів усіх рівнів, використання державних коштів і майна, виконання зобов'язань перед державою та діяльність суб'єктів господарювання.

На Рахункову палату України відповідно до завдань (Додаток Ж), передбачених Законом України «Про Рахункову палату» [25], покладено певні функціональні повноваження, які можна згрупувати таким чином:

1. Контрольні повноваження. Рахункова палата здійснює державний фінансовий контроль у межах, визначених Конституцією України, законами України, іншими нормативно-правовими актами.

2. Рахункова палата має право:

- проводити аудиторські перевірки фінансово-господарської діяльності суб'єктів контролю;
- отримувати від суб'єктів контролю документи та інформацію, необхідну для проведення контрольних заходів;
- залучати до проведення контрольних заходів експертів, фахівців, представників громадськості;
- надавати рекомендації суб'єктам контролю щодо усунення виявлених порушень.

3. Консультативні повноваження. Рахункова палата надає Верховній Раді України, Президенту України, Кабінету Міністрів України, органам державної влади та органам місцевого самоврядування консультації з питань фінансово-господарської діяльності. Рахункова палата може опубліковувати аналітичні матеріали з питань фінансово-господарської діяльності.

4. Інформаційні повноваження. Рахункова палата готує та оприлюднює звіти про результати своїх контрольних заходів. Рахункова палата може виступати на засіданнях Верховної Ради України, палат Верховної Ради України, звітувати про свою діяльність перед Верховною Радою України.

Контрольні повноваження є основними повноваженнями Рахункової палати. Вони реалізуються шляхом проведення аудиторських перевірок фінансово-господарської діяльності суб'єктів контролю. Аудиторські перевірки проводяться з метою визначення законності, ефективності, фінансової дисципліни та раціональності у використанні державних фінансових ресурсів.

Консультативні повноваження Рахункової палати реалізуються шляхом надання консультацій Верховній Раді України, Президенту України, Кабінету Міністрів України, органам державної влади та органам місцевого самоврядування з питань фінансово-господарської діяльності. Рахункова палата може також опубліковувати аналітичні матеріали з цих питань.

Інформаційні повноваження Рахункової палати реалізуються шляхом підготовки та оприлюднення звітів про результати своїх контрольних заходів.

Рахункова палата також може виступати на засіданнях Верховної Ради України, палат Верховної Ради України, звітувати про свою діяльність перед Верховною Радою України.

Реалізація цих повноважень сприяє забезпеченню законності, ефективності та фінансової дисципліни у використанні державних фінансових ресурсів.

Джерела, що охоплюють усі економічні ресурси, які знаходяться у розпорядженні центральних і місцевих органів влади. Фінансові ресурси, які утворюються в результаті використання валютних резервів держави (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Доходи Державного бюджету України упродовж 2019-2021 рр. (млн. грн)

№ з/п	Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення			
					Абсолютне, млн. грн		Відносне, %	
					2020 / 2019	2021 / 2020	2020 / 2019	2021 / 2020
1.	Податкові надходження	582736	574250	959283	-8486	385033	-1,46	67,05
2.	Неподаткові надходження	186684	220480	177897	33796	-42583	18,10	-19,31
3.	Інше	3094	2606	3090	-488	484	-15,77	18,57
4.	Всього	772514	797337	1140271	24823	342934	3,21	43,01
5.	Міжбюджетні трансферти	8725	10588	11966	1863	1378	21,35	13,01

Джерело: побудовано на основі [25].

Загальні доходи Державного бюджету України за 2019-2021 рр. зросли на 47,8%. Це зростання відбулося за рахунок збільшення податкових надходжень на 30,1%, неподаткових надходжень на 17,8% та міжбюджетних трансфертів на 37,7%. Найбільшим джерелом доходів Державного бюджету України є податкові надходження, які становлять понад 70% загальних доходів. У 2021 році їх частка склала 83,6%. На другому місці за обсягом є міжбюджетні трансферти, які становлять близько 10% загальних доходів. У 2021 році їх частка склала 9,6%. Неподаткові надходження є третім за величиною джерелом доходів Державного бюджету України. У 2021 році їх частка склала 8,8%.

Основні фактори, які вплинули на зростання доходів Державного бюджету України у 2021 році:

- Зростання економічної активності в Україні, що призвело до збільшення обсягів виробництва та реалізації товарів і послуг.
- Зростання світових цін на енергоносії, що призвело до збільшення надходжень від податку на додану вартість та акцизного податку на імпортні товари.
- Збільшення обсягів міжнародної фінансової допомоги Україні, що призвело до збільшення міжбюджетних трансфертів.

Фінансові ресурси, які утворюються в результаті розподілу ВВП та інших національних доходів. До них належать податкові надходження, неподаткові надходження, інші доходи бюджету та міжбюджетні трансферти. Фінансові ресурси, які утворюються в результаті використання державної власності та майнових прав. До них належать доходи від приватизації, оренди державного майна, дотацій та субсидій від підприємств, організацій та установ, що перебувають у державній власності.

– Податкові надходження є основним джерелом доходів Державного бюджету України. У 2021 році їх частка склала 83,6%. Це означає, що майже всі доходи бюджету формуються за рахунок податків. Податкові надходження мають ряд переваг порівняно з іншими методами централізації бюджетних ресурсів:

- Вони є найбільш надійним джерелом доходів бюджету. Податки справляються в обов'язковому порядку, незалежно від фінансового стану платників.
- Податки є відносно стабільним джерелом доходів бюджету. Їх обсяги не залежать від економічних циклів.
- Податки дозволяють державі регулювати економіку. Змінюючи ставки податків, держава може впливати на обсяги виробництва, споживання, інвестицій тощо.

Завдяки цим перевагам податкові надходження відіграють важливу роль у фінансовому забезпеченні функціонування держави та її соціально-економічному розвитку. Вони забезпечують фінансування державних видатків на оборону, освіту, охорону здоров'я, соціальні програми тощо.

Питома вага основних податків загальній сумі доходів Державного бюджету України представлена на рис. 2.4.

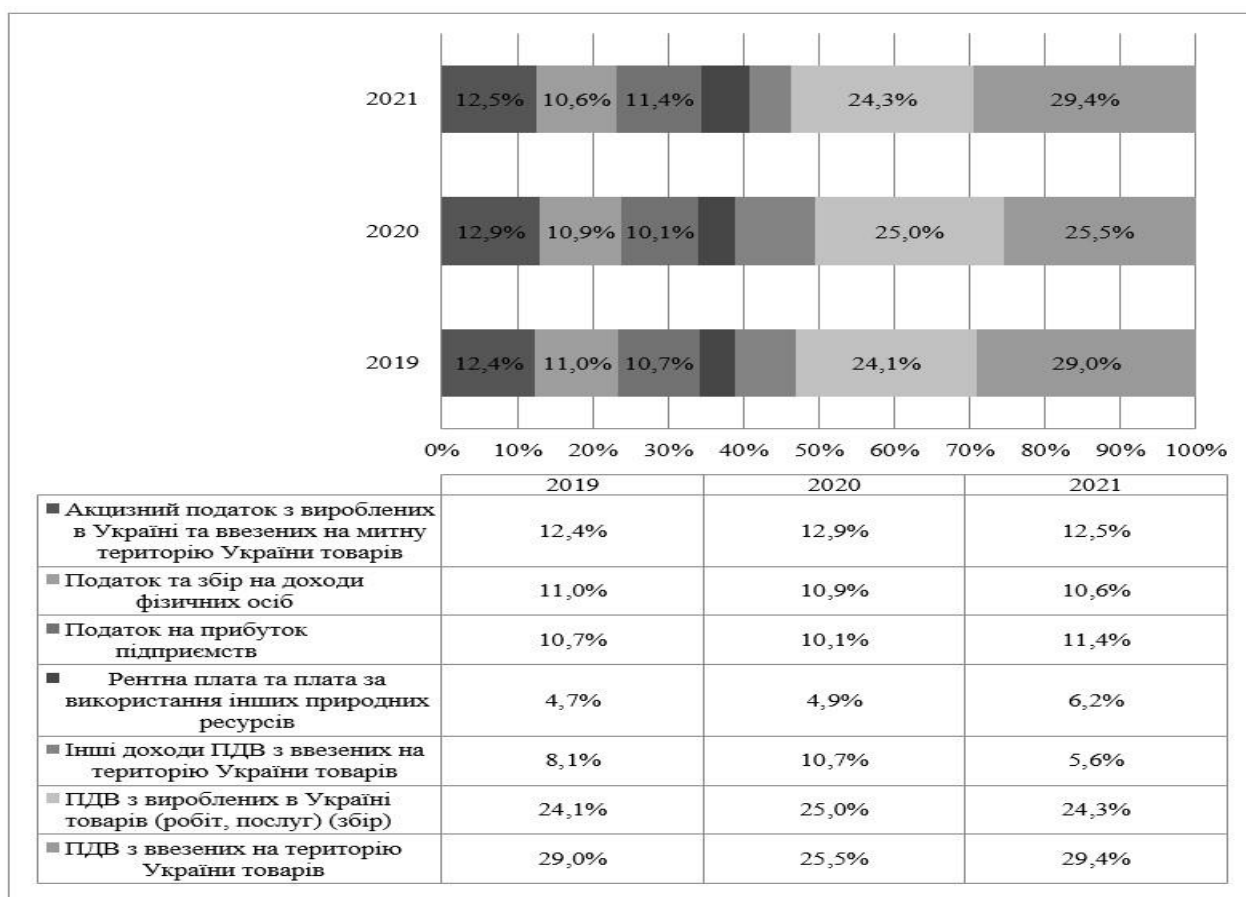

Рис. 2.4. Динаміка питомої ваги основних податків загальній сумі доходів Державного бюджету України за 2019-2021 рр. (%)

Джерело: побудовано на основі [25].

Податкові надходження також є важливим інструментом регулювання економіки державою. За допомогою податків держава може стимулювати або стримувати економічне зростання, підвищувати конкурентоспроможність вітчизняних товаровиробників, забезпечувати соціальну справедливість тощо.

Таким чином, податкові надходження є основою фінансової системи держави. Вони забезпечують її функціонування та розвиток, а також дозволяють державі регулювати економіку.

Так, за даними Державної казначейської служби України, у структурі доходів Державного бюджету України ПДВ із ввезених на територію України товарів становив 380,7 млрд. грн, або 29,4% від загального обсягу надходжень. Ці дані свідчать про те, що основні джерела податкових надходжень Державного бюджету України у 2021 році були такими:

Податок на додану вартість (ПДВ) – 558,2 млрд. грн, або 44,7% від загального обсягу податкових надходжень. ПДВ є найбільшим джерелом податкових надходжень Державного бюджету України. Він справляється з усіх операцій з постачання товарів, робіт і послуг, що оподатковуються ПДВ, незалежно від місця їх постачання.

Акцизний податок – 162,5 млрд. грн, або 13,5% від загального обсягу податкових надходжень. Акцизний податок справляється з окремих видів товарів і послуг, які мають підвищену соціальну шкоду або є предметом розкоші.

Податок на прибуток підприємств – 147,8 млрд. грн, або 11,9% від загального обсягу податкових надходжень. Податок на прибуток підприємств справляється з прибутку підприємств, організацій та установ, що є юридичними особами.

Податок та збір на доходи фізичних осіб – 137,6 млрд. грн, або 10,9% від загального обсягу податкових надходжень. Податок та збір на доходи фізичних осіб справляються з доходів фізичних осіб, які є джерелом їхнього загального оподатковуваного доходу.

Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів – 80,7 млрд. грн, або 6,4% від загального обсягу податкових надходжень. Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів справляються з користування природними ресурсами.

Відзначимо, що у порівнянні з 2020 роком, у 2021 році відбулося збільшення податкових надходжень до Державного бюджету України на 47,8%. Це зростання відбулося за рахунок збільшення надходжень від усіх основних видів податків, крім податку на прибуток підприємств.

Зростання надходжень від ПДВ у 2021 році відбулося за рахунок збільшення обсягів імпорту товарів та послуг, а також зростання цін на енергоносії. Зростання надходжень від акцизного податку відбулося за рахунок збільшення обсягів виробництва та реалізації підакцизних товарів. Зростання надходжень від податку на прибуток фізичних осіб відбулося за рахунок зростання доходів населення. Зростання надходжень від ренти та плати за використання інших природних ресурсів відбулося за рахунок зростання цін на природний газ.

На рис. 2.5 представлена динаміка касових видатків Державного бюджету України.

Рис. 2.5. Динаміка касових видатків Державного бюджету України
упродовж 2019-2021 рр.(млрд. грн)

Джерело: побудовано на основі [25].

У 2021 році Державний бюджет України профінансував видатки в сумі 1490,3 млрд. грн, що на 15,7% перевищує планові призначення. Це зростання відбулося за рахунок збільшення видатків загального фонду на 14,6% та спеціального фонду на 22%. Витрати загального фонду склали 1259,8 млрд. грн, що становить 98,6% від планових призначень. У порівнянні з 2020 роком вони збільшилися на 160,5 млрд. грн. Витрати спеціального фонду склали 230,4 млрд. грн, що становить 86,6% від планових призначень. У порівнянні з 2020 роком вони збільшилися на 41,5 млрд. грн.

Касові видатки загального та спеціального фонду Державного бюджету України за економічною класифікацією представлені на рис. 2.6.

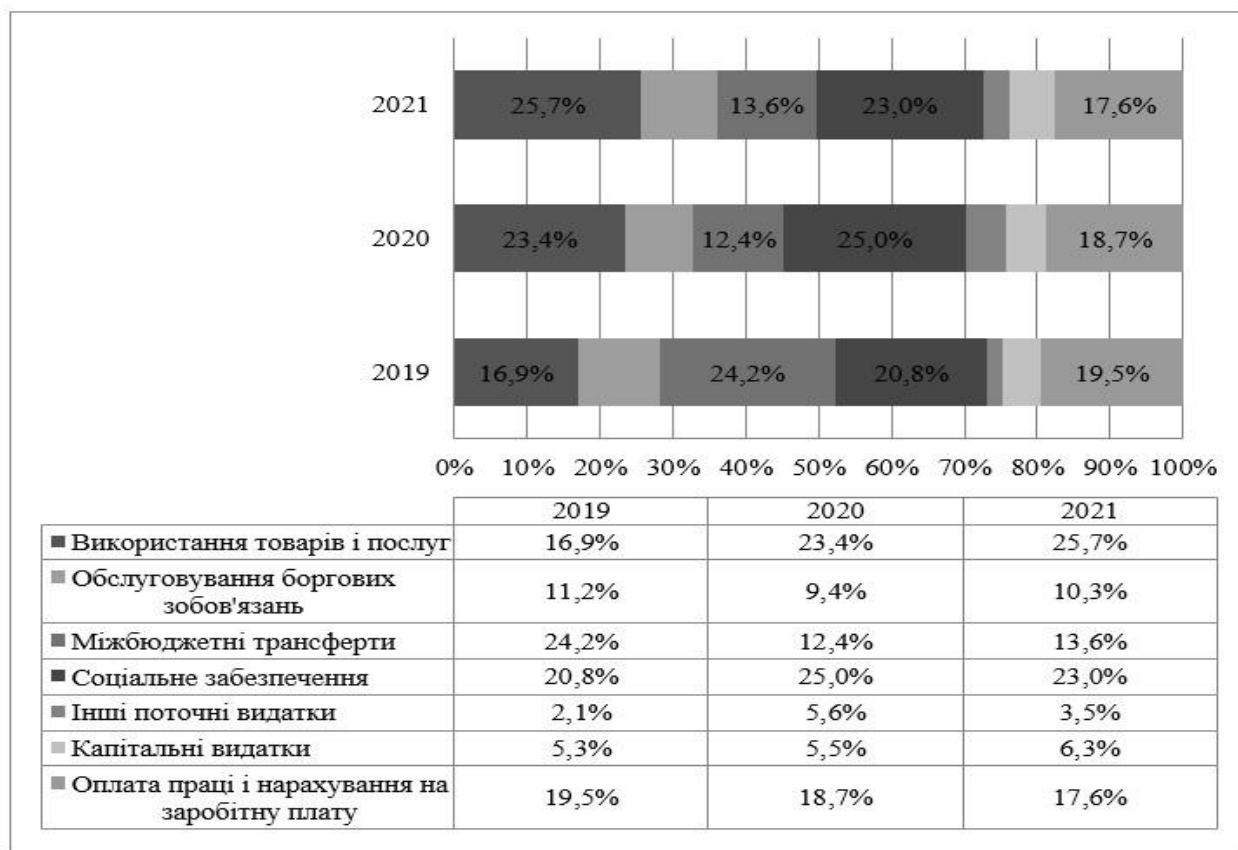

Рис. 2.6. Динаміка касових видатків загального та спеціального фонду Державного бюджету України за економічною класифікацією (%)

Джерело: побудовано на основі [25].

У 2021 році найбільша частка видатків Державного бюджету України (25,7%) була спрямована на закупівлю товарів і послуг. Ці видатки склали 382,5 млрд. грн. Витрати на використання товарів і послуг (КЕКВ 2200) є найбільшою статтею видатків Державного бюджету України. Вони включають оплату за придбані товари, роботи та послуги для забезпечення діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, організацій та установ, що фінансуються за рахунок бюджетних коштів. У 2021 році видатки на використання товарів і послуг збільшилися на 18,6% порівняно з 2020 роком. Це зростання відбулося за рахунок збільшення обсягів закупівлі товарів і послуг, необхідних для забезпечення функціонування держави та надання соціальних послуг.

Основні напрями використання видатків на використання товарів і послуг у 2021 році:

– Закупівля продуктів харчування та харчування в закладах освіти та охорони здоров'я.

– Закупівля медикаментів та медичного обладнання.

– Закупівля паливно-мастильних матеріалів та енергоносіїв.

– Закупівля будівельних матеріалів та обладнання.

– Закупівля послуг з ремонту та утримання будівель та споруд.

– Закупівля послуг з охорони та безпеки.

– Закупівля послуг з перевезення та логістики.

Основні причини зростання видатків Державного бюджету України у 2021 році:

– Зростання економічної активності в Україні, що призвело до збільшення обсягів надання соціальних послуг та здійснення інших видатків.

– Зростання цін на енергоносії, що призвело до збільшення видатків на енергопостачання.

– Зростання обсягів міжнародної фінансової допомоги Україні, що призвело до збільшення видатків на погашення державного боргу та виплат за державними деривативами.

Питома вага видатків Державного бюджету України в 2019-2021 роках за функціональною класифікацією представлена на рис. 2.7.

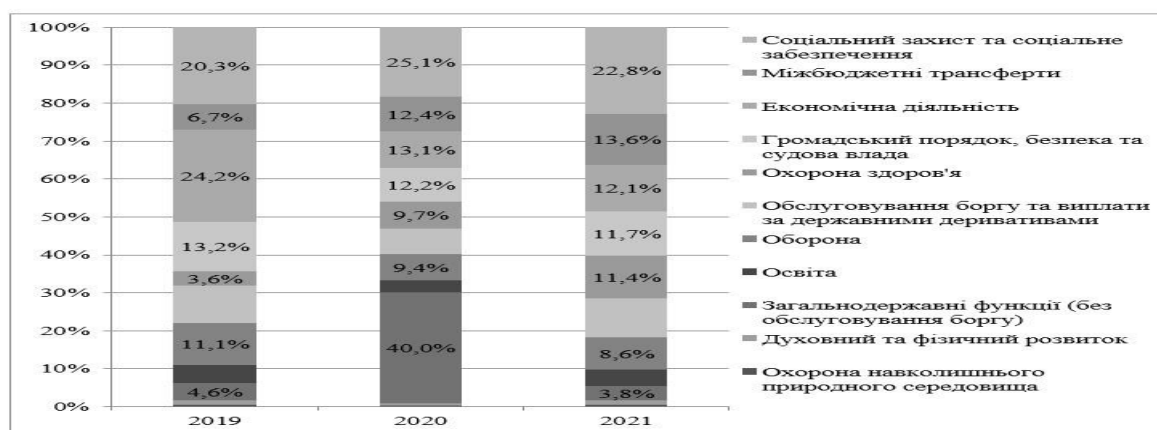

Рис. 2.7. Динаміка питомої ваги видатків Державного бюджету України в 2019-2021 роках за функціональною класифікацією (%)

Джерело: побудовано на основі [25].

За функціональною класифікацією видатків Державного бюджету України у 2021 році найбільша частка (22,8%) припадала на соціальний захист та соціальне забезпечення. Ці видатки склали 339,3 млрд. грн і спрямовувалися на забезпечення основних соціальних гарантій громадянам, зокрема на виплату пенсій, соціальних допомог та пільг, а також на фінансування закладів освіти, охорони здоров'я та соціальної сфери.

На другому місці за обсягом видатків були міжбюджетні трансферти, які склали 202,7 млрд. грн і спрямовувалися на фінансування видатків місцевих бюджетів.

Третю частку (12,1%) становили видатки на економічну діяльність, які спрямовувалися на фінансування розвитку економіки, зокрема на субсидії підприємствам, кредитування малого та середнього бізнесу, а також на інвестиції в інфраструктуру.

Четверте місце займали видатки на громадський порядок, безпеку і судову владу, які склали 174,4 млрд. грн і спрямовувалися на забезпечення безпеки громадян, а також на функціонування органів державної влади та судової системи.

П'яте місце займали видатки на охорону здоров'я, які склали 170,5 млрд. грн і спрямовувалися на забезпечення доступності та якості медичної допомоги громадянам.

Сучасні концепції державного фінансового контролю в Україні ґрунтуються на тому, що державні фінанси повинні забезпечувати макроекономічну стабільність за допомогою бюджетного регулювання. Це означає, що бюджет повинен бути збалансованим або мати невеликий дефіцит, який може бути ефективним інструментом регулювання, але вимагає постійного контролю та управління. При цьому державна боргова політика повинна бути обґрунтованою, а державні запозичення повинні використовуватися для реалізації пріоритетних напрямків суспільного розвитку.

Отже, аналіз видатків Державного бюджету України у 2021 році свідчить про те, що найбільша частка видатків спрямована на забезпечення соціальних гарантій громадян та фінансування економічної діяльності. Це свідчить про пріоритетність цих напрямів у суспільному розвитку України. Сучасні концепції державного фінансового контролю в Україні визначають його основні завдання як забезпечення макроекономічної збалансованості, обґрунтованості пріоритетів державної боргової політики та ефективності використання бюджетних коштів.

2.2. Сучасні тенденції розвитку проведення державного фінансового контролю в Україні

Контроль є важливим інструментом державного управління, який забезпечує законність, ефективність та прозорість діяльності органів державної влади. Фінансовий контроль, зокрема, спрямований на перевірку дотримання законів та інших нормативно-правових актів у сфері фінансів, а також на виявлення та усунення порушень. Найбільш очевидним проявом фінансового контролю є перевірка дотримання різних фінансово-правових режимів, таких як податковий режим, валютний режим та бюджетний імунітет. Ці режими встановлюють правила, яких повинні дотримуватися суб'єкти фінансових відносин. Загальна кількість документів щодо реагування, за результатами проведених Рахунковою палатою контрольно-аналітичних заходів, має тенденцію до зменшення. Це свідчить про те, що органи державної влади все краще усвідомлюють необхідність дотримання фінансового законодавства та вживають заходів для усунення виявлених порушень (рис. 2.8).

Рис. 2.8. Порівняльна динаміка основних показників результативності діяльності Рахункової палати у 2017–2021 рр., од.

Джерело: побудовано на основі [25].

Рахункова палата є важливим органом державного контролю, який здійснює перевірку дотримання законності та ефективності використання бюджетних коштів. Однак, кількість кримінальних справ і кількість справ про адміністративні порушення, порушених за результатами перевірок Рахункової палати, є низькою. Це свідчить про те, що Рахункова палата не завжди ефективно взаємодіє з правоохоронними органами.

Контроль Рахункової палати охоплює найважливіші для суспільства сфери, такі як оборона, освіта, охорона здоров'я, соціальний захист населення, житлово-комунальне господарство, паливно-енергетичний та агропромисловий комплекси, інфраструктура та транспорт. Динаміка кількості проведених заходів державного фінансового контролю в Україні представлена на рис. 2.9.

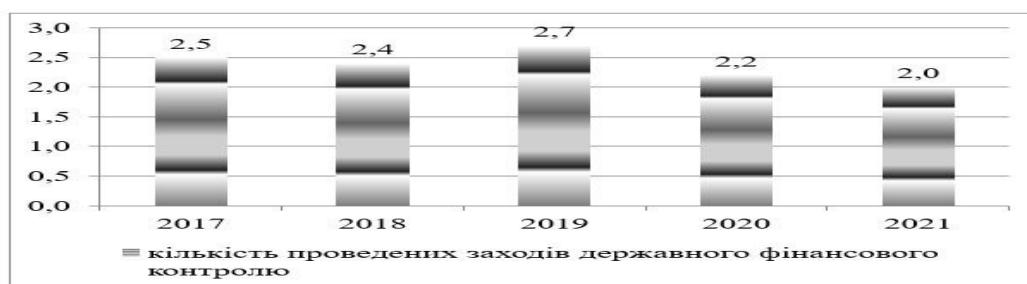

Рис. 2.9. Динаміка кількості проведених заходів державного фінансового контролю в Україні

Джерело: побудовано на основі [25].

Найчастіше виявлені порушення у сфері фінансів призвели до втрат бюджетних коштів. Це такі порушення, як недоотримані доходи, незаконні та нецільові витрати, недостачі. Рахункова палата активно взаємодіє з Верховною Радою України та її комітетами, зокрема під час парламентських слухань, засідань ВРУ та підготовці законопроектів (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Форми участі представників Рахункової палати у засіданнях комітетів
Верховної Ради України у 2016–2021 рр.

Форми участі	Роки					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Засідання комітетів, од.	45	67	32	64	72	99
Парламентські <u>слухання, од.</u>	н/д	н/д	3	7	12	2
Робочі групи, од.	н/д	н/д	3	11	51	56

Джерело: побудовано на основі [25].

У табл. 2.2 представлена інформація про форми участі представників Рахункової палати у засіданнях комітетів Верховної Ради України у 2016–2021 рр. За 6 років загальна кількість засідань комітетів, на яких були присутні представники Рахункової палати, зросла з 45 у 2016 році до 99 у 2021 році. Це свідчить про зростання активізації взаємодії між Рахунковою палатою та Верховною Радою України. У 2016–2018 рр. Рахункова палата також активно брала участь у парламентських слуханнях. Однак, у 2019 році кількість таких слухань різко скоротилася, а у 2020–2021 рр. вона залишалася на низькому рівні. У 2018–2021 рр. Рахункова палата також активно брала участь у роботі робочих груп, які створювалися Верховною Радою України для розгляду окремих питань. У 2021 році кількість таких робочих груп досягла 56.

У ході реформування системи державного фінансового контролю акцент було зроблено на попередженні та недопущенні порушень у фінансовій сфері. Одним із інструментів реалізації цього підходу є аудит, який спрямований на оцінку ефективності системи управління та запобігання ризикам.

Як видно з рис. 2.10, частка аудитів у загальній кількості заходів контролю в Україні зростає. У 2021 році вона становила 32,5%, що на 2,5% більше, ніж у 2020 році.

Зростання частки аудитів свідчить про те, що Рахункова палата та інші органи державного фінансового контролю все більше усвідомлюють важливість цього інструменту для забезпечення ефективності та прозорості використання бюджетних коштів.

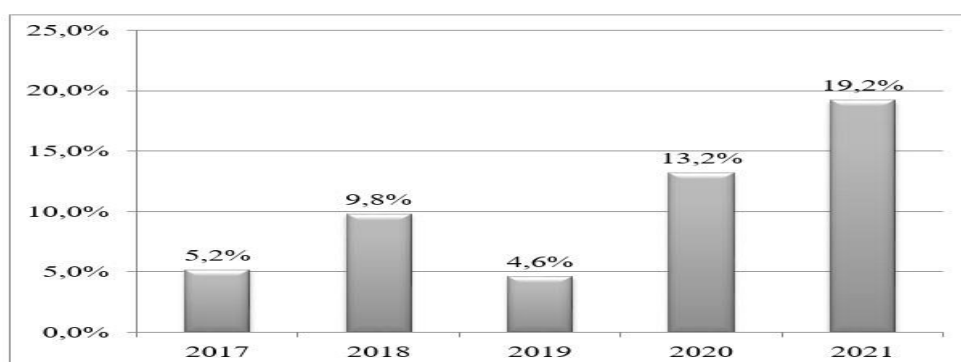

Рис. 2.10. Динаміка частки аудитів у загальній кількості заходів контролю
Джерело: побудовано на основі [24].

Частка аудитів у загальній кількості заходів контролю в Україні зростає. У 2021 році вона становила 32,5%, що на 2,5% більше, ніж у 2020 році. Це свідчить про те, що Рахункова палата та інші органи державного фінансового контролю все більше усвідомлюють важливість аудиту як інструменту забезпечення ефективності та прозорості використання бюджетних коштів.

Аудит спрямований на оцінку ефективності системи управління та запобігання ризикам. Він дозволяє виявити недоліки та порушення, а також розробити рекомендації щодо їх усунення.

Зростання частки аудитів у загальній кількості заходів контролю є позитивним трендом, який сприятиме підвищенню ефективності державного фінансового контролю.

Водночас кількісне значення таких заходів контролю (аудитів) збільшилось втричі (рис. 2.11).

Рис. 2.11. Динаміка зміни кількості проведених заходів контролю (аудитів)

Джерело: побудовано на основі [24].

У 2021 році обсяг охоплених контролем (ревізіями та перевітками) фінансових та матеріальних ресурсів на один перевірений об'єкт збільшився на 8% порівняно з 2020 роком і становив понад 254,1 млн грн. Це означає, що Рахункова палата та інші органи державного фінансового контролю у 2021 році перевірили більше фінансових та матеріальних ресурсів, ніж у 2020 році (рис. 2.12) [24].

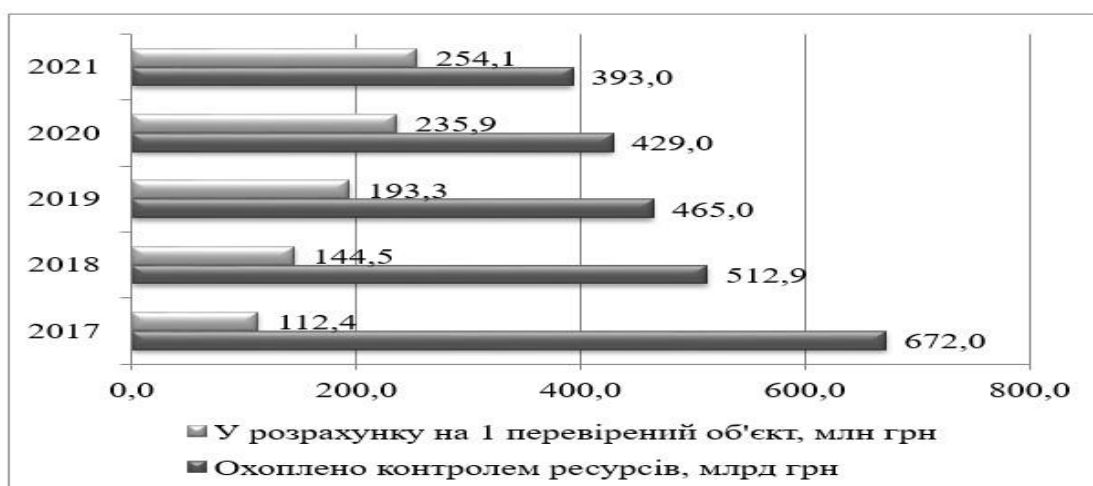

Рис. 2.12. Динаміка охоплених контролем ресурсів

Джерело: побудовано на основі [24].

У 2021 р. результативність ревізій та перевірок зросла майже на 16%: якщо за 2020 рік обсяг виявлених такими заходами втрат ресурсів у середньому

на один перевірений об'єкт становив понад 1,2 млн грн, то за 2021 рік – майже 1,5 млн грн.

Виконання розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів оперативних обов'язків нерозривно пов'язане з використанням державних ресурсів, у тому числі державних (бюджетних коштів та власних коштів державних або комунальних підприємств, установ, організацій) і матеріальних ресурсів. Таким чином, надходження та використання державних ресурсів підлягає перевіркам контролюючих органів щодо їх ефективного та раціонального використання, однак результати державного фінансового контролю свідчать про наявність порушень та зловживань, які призводять до втрат фінансових ресурсів. Підвищення ефективності та результативності системи державного фінансового контролю потребує не лише вдосконалення організації та методології його впровадження, а й чіткого законодавчого регулювання та стандартизації відповідно до міжнародних стандартів ISSAI. Асиметричність інформаційних баз даних, фрагментарність інформаційного забезпечення, дублювання функцій та відсутність комунікації між контролюючими органами, поверхневий аналіз під час контролю, недосконалість звітності про результати його здійснення зумовлюють необхідність перегляду низки фундаментальних теоретичних і практичних питань та розробки рекомендацій щодо вдосконалення публічної фінансовий контроль в Україні.

У 2021 році під час проведення державних фінансових аудитів було охоплено дослідженням загалом 679,5 мільярдів гривень фінансових та матеріальних ресурсів. Це означає, що на один такий контрольний захід в середньому припадало понад 1,7 мільярда гривень. У 2021 році було виявлено порушень та недоліків у сфері використання бюджетних коштів на суму 15,9 мільярда гривень. Крім того, у попередженні потенційних втрат через неефективне управління бюджетними коштами було задіяно 463 мільйони гривень (рис. 2.13).

Рис. 2.13. Динаміка обсягу охоплених дослідженням фінансових та матеріальних ресурсів, млрд грн

Джерело: побудовано на основі [24].

Отже, системи внутрішнього та зовнішнього державного аудиту в Україні не є узгодженими. Це ускладнює створення єдиної ефективної системи контролю за державними фінансами. Такий стан справ викликаний неузгодженістю дій законодавця в цій сфері. Це призвело до таких проблем, як: невизначеність використовуваного понятійного апарату; невизначеність сфер впливу; дублювання окремих функцій. Крім того, принцип незалежності зовнішнього державного аудиту поки що не реалізовано повною мірою. Це підтверджують останні звіти та публікації Рахункової палати України. У суспільстві також не створено усвідомленого позитивного ставлення до реформ в сфері державного фінансового контролю. Це обумовлено недостатнім рівнем відкритості та прозорості інформації щодо обґрунтування та ходу реформ. Така інформація повинна бути доступною для громадськості та наукових кіл.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Контроль є одним з основних інструментів державного управління. Мета фінансового контролю полягає в забезпеченні законності та ефективності використання державних коштів. Це досягається шляхом перевірки дотримання різних фінансово-правових режимів. Головний недолік Бюджетного кодексу України в тому, що він не розмежовує бюджетний контроль і державний фінансовий контроль. Це є помилковим, оскільки бюджетний контроль є лише частиною державного фінансового контролю. Необхідність розробки організаційних і правових питань державного фінансового контролю свідчить про актуальність і практичну значущість проблем дослідження теоретико-методологічних аспектів діяльності органів державного фінансового контролю.

Проблеми щодо організації та ефективності здійснення економічного контролю є загальнодержавними і вимагають нагального вирішення шляхом комплексного вдосконалення основних механізмів державного управління. Для вирішення цієї проблеми пропонується реорганізувати державну систему економічного контролю за такими напрямками [19, с. 27]:

1. На науково-методичному рівні: виокремити в системі економічного контролю окрему галузь – «державний фінансовий контроль» з чітким визначенням його призначення, ролі та методології здійснення.

2. На загальнодержавному рівні:

- розглянути у Верховній Раді України проекти Закону «Про державний фінансовий контроль» та на їх основі розробити, прийняти й ввести в дію цей нормативний документ;

- удосконалити систему державного економічного контролю з урахуванням введення в його структуру органів державного фінансового контролю та переглянути порядок дії організаційних, функціональних, інформаційних і аналітичних механізмів цієї системи;

– вжити заходів щодо матеріального заохочення та соціального захисту посадових осіб державних контролюючих органів.

У світлі проведеної в Україні реформи місцевого самоврядування актуалізуються проблеми організації муніципального фінансового контролю, його правового статусу. Бюджетним кодексом України лише концептуально визначені основи муніципального фінансового контролю, визначено тільки право представницьких органів місцевого самоврядування створювати власні контрольні органи. Необов'язковість цієї правової норми призвела до того, що контрольні органи муніципального рівня практично відсутні навіть у великих містах, а ті, що створені і функціонують, мають різні повноваження та правовий статус. Чисельність цих органів не відповідає вимогам забезпечення системного фінансового контролю. Плановість і періодичність контрольних перевірок і ревізій всіх одержувачів бюджетних коштів і бюджетів муніципальних утворень не дотримується, контрольна робота проводиться безсистемно і, як правило, за завданнями правоохоронних органів [45, с. 61].

Проблема незалежності муніципальних контрольно-рахункових органів має багато аспектів: організаційний: контрольно-рахункова палата повинна бути юридичною особою, а не структурним підрозділом представницького органу влади. Сучасна тенденція – скорочення числа юридично самостійних контрольно-рахункових органів.

Сучасні умови вимагають перегляду організації фінансового контролю виконавчою владою регіонального рівня. На основі цього необхідно розробити ефективний інструмент державного управління на регіональному рівні, який буде поєднувати в собі фінансовий контроль і громадський контроль.

До основних проблем державного фінансового контролю в Україні можна віднести:

- Недосконалість нормативно-правової бази.
- Недостатня ефективність органів фінансового контролю.
- Низький рівень громадської участі в контролі [52].

До основних проблем державного фінансового контролю в Україні слід віднести:

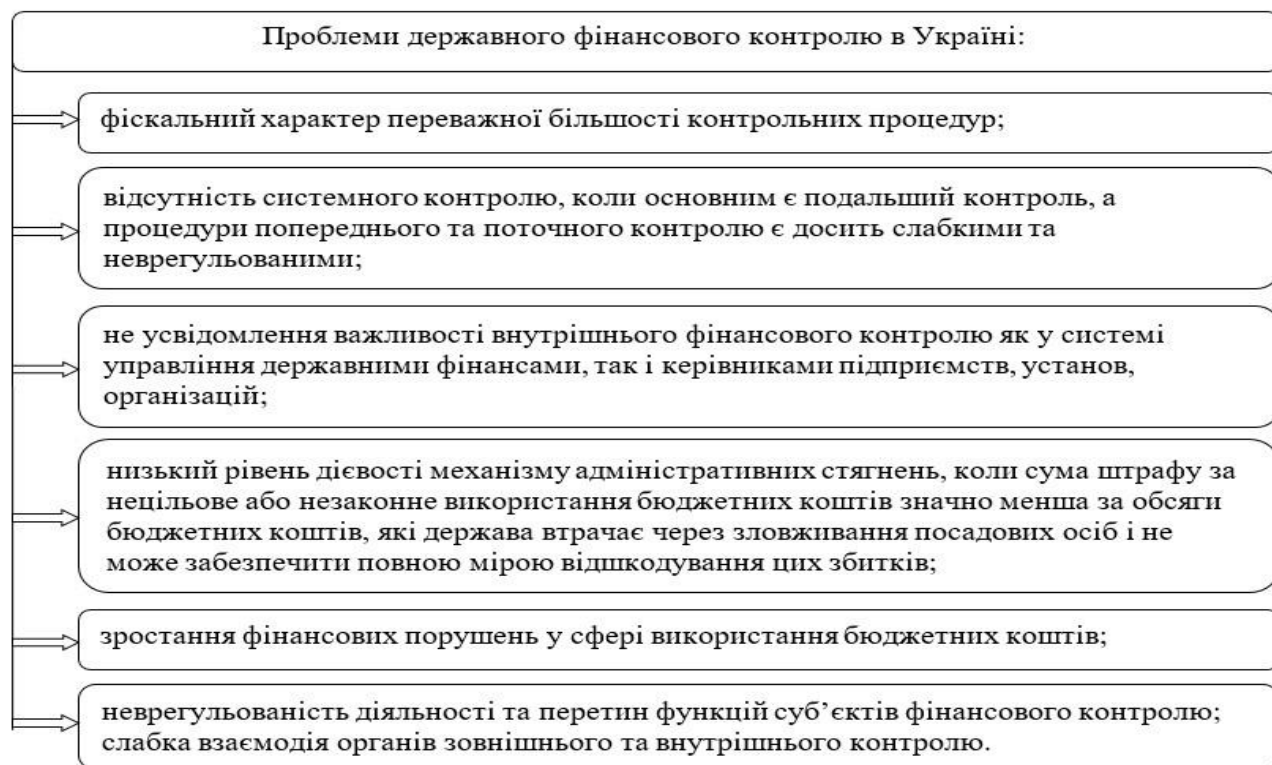

Рис. 3.1. Проблеми державного фінансового контролю в Україні

Джерело: [51, с. 123].

Формування механізму реалізації державного фінансового контролю має базуватися на наступних принципах:

1. Системності. Контроль повинен охоплювати всі сфери фінансової діяльності.
2. Комплексності. Контроль повинен бути спрямований на виявлення всіх порушень та недоліків.
3. Цілеспрямованості. Контроль повинен бути спрямований на досягнення конкретних цілей.
4. Безперервності. Контроль повинен здійснюватися постійно [22].

Правові принципи державного фінансового контролю:

- Законність. Контроль повинен здійснюватися відповідно до закону.
- Єдність. Контроль повинен здійснюватися єдиними органами.

– Прерогатива національних інтересів. Контроль повинен здійснюватися з урахуванням національних інтересів.

Організаційні принципи державного фінансового контролю:

1. Паритетність. Контроль повинен здійснюватися з урахуванням інтересів всіх сторін.

2. Об'єктивність і компетентність. Контроль повинен здійснюватися об'єктивно та кваліфіковано.

3. Бюджетна ефективність. Контроль повинен сприяти підвищенню ефективності використання бюджетних коштів.

4. Превентивність. Контроль повинен здійснюватися на засадах запобігання порушенням.

5. Взаємодія органів державної влади та місцевого самоврядування. Контроль повинен здійснюватися у взаємодії органів державної влади та місцевого самоврядування [20, с. 125].

Для підвищення ефективності організації механізму державного регулювання сфери державних закупівель в Україні необхідно:

– Вдосконалити законодавство, що регулює відносини у сфері державних закупівель, зробивши його більш спрощеним та зрозумілим.

– Впровадити систему електронних закупівель, яка дозволить зробити цей процес більш прозорим та ефективним.

– Сприяти розвитку конкурентного середовища у сфері державних закупівель.

– Зменшити рівень корупції у сфері державних закупівель.

– Посилення відповідальності за порушення у галузі державних закупівель.

– Імплементация міжнародних стандартів і пріоритетів у сфері державних закупівель [18, с. 261].

Державний фінансовий контроль у бюджетній сфері є функцією держави, яка полягає у перевірці дотримання вимог законодавства під час формування,

розподілу та використання бюджетних коштів. У сучасних умовах, коли реформа системи управління державними фінансами є пріоритетним напрямком розвитку держави, державний фінансовий контроль відіграє особливу роль. Для України актуальними залишаються питання формування єдиної системи державного фінансового контролю, яка б відповідала новим вимогам адміністративної та бюджетної реформ. Напрями вдосконалення державного фінансового контролю в Україні наведені на рис. 3.2.

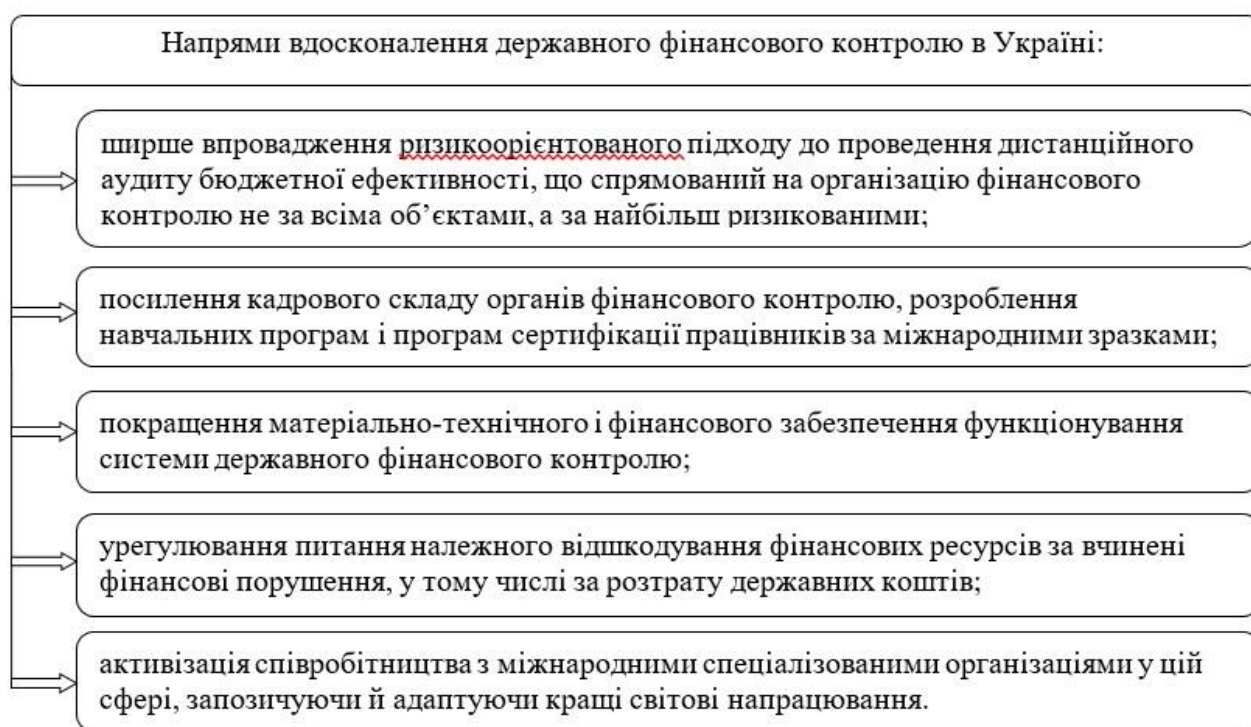

Рис. 3.2. Напрями вдосконалення державного фінансового контролю в Україні
Джерело: згруповано автором.

У діяльності органів державного фінансового контролю варто вдосконалити такі напрями роботи:

- Посилення ефективності контролю за дотриманням законодавства у сфері державних закупівель.
- Розширення сфери контролю, включаючи перевірки закупівель, що здійснюються не за бюджетними коштами.
- Покращення взаємодії з органами державної влади та місцевого самоврядування, а також з громадськістю.

– Розвиток кадрового потенціалу органів державного фінансового контролю [16, с. 61].

Вектор розвитку зовнішнього фінансового контролю пов'язаний з розширенням практики застосування аудиту ефективності, який фокусується на виявленні суспільної корисності, результати і ефекти, які суспільство отримало від бюджетних витрат, а також дає оцінку діяльності органів виконавчої влади з управління державними фінансовими коштами. В умовах результативного бюджетування і впровадження програмного бюджету проведення аудиту ефективності супроводжується новими завданнями, які орієнтовані на виявлення: адекватності цілей програм суспільно значущим завданням; їх ролі в досягненні запланованих кінцевих результатів і ступеня дублювання завдань за різними програмами; повноти аргументації заходів, необхідних для реалізації програм, особливостей застосовуваної оцінки їх ефективності та результативності.

Розвиток державного внутрішнього фінансового контролю є важливим фактором підвищення ефективності управління державними фінансами. Для успішного розвитку державного внутрішнього фінансового контролю необхідно виконати ряд підготовчих заходів, зокрема: розробити концепцію і стратегію розвитку державного внутрішнього фінансового контролю, яка відповідатиме сучасним реаліям результативного бюджетування; вдосконалити законодавчу та нормативну базу, що охоплює питання фінансового менеджменту і контролю, а також внутрішнього аудиту; провести організаційні перетворення та вдосконалити кадрову політику в органах державного внутрішнього фінансового контролю; розробити механізми взаємодії органів зовнішнього фінансового контролю та організацій системи внутрішнього контролю. У контексті реформування системи державного фінансового контролю роль органів зовнішнього фінансового контролю зростає. Це проявляється в наступному: зростає обсяг і складність контрольних заходів, що проводяться органами зовнішнього фінансового контролю; збільшується роль органів зовнішнього фінансового контролю у здійсненні контролю

ефективності використання державних коштів; розширюється практика взаємодії органів зовнішнього фінансового контролю з іншими контрольно-наглядовими органами; формуються скоординовані підходи до розвитку контрольної діяльності органів зовнішнього фінансового контролю по вертикалі і горизонталі бюджетної системи.

На підставі зроблених висновків сформулюємо наступні пропозиції:

1. Доопрацювати існуючу нормативну правову базу фінансового контролю з метою усунення існуючих в ній колізій. Важливою ланкою цього напрямку роботи слід визнати повернення до питання розробки Закону про фінансовий контроль, який прискорить розвиток вітчизняного ДФК, дозволить йому перейти на якісно новий рівень, що відповідає потребам сучасного державного управління.

2. Реформувати організаційну структуру державного фінансового контролю, чітко розмежувавши сфери діяльності і конкретні завдання контрольних органів, усунувши явне і неявне дублювання обов'язків, паралелізм їх діяльності, роз'єднаність контрольних дій.

3. Вивести державний фінансовий контроль з системи органів державної влади, зробивши його незалежним інститутом, замикається тільки на Президента України.

Отже, вдосконалення системи державного фінансового контролю за зазначеними напрямками дозволить зробити її більш ефективною, посилити її роль і дієвість у системі державного управління, а також підготувати Україну до світових фінансових викликів, пов'язаних з глобалізацією економіки. Запропоновані нами шляхи вдосконалення системи державного фінансового контролю є лише одним із варіантів вирішення цієї проблеми, тому є доцільним продовжувати дослідження в цьому напрямку.

ВИСНОВКИ

Отже, за результатами проведеного дослідження варто зробити відповідні висновки:

Визначено сутність та характеристику державного фінансового контролю. Варто відзначити, що державний фінансовий контроль – це діяльність органів державної влади, яка спрямована на перевірку дотримання бюджетного та фінансового законодавства, а також на виявлення та усунення порушень у сфері використання державних коштів. Це системний і багатоаспектний процес, який здійснюється різними суб'єктами контролю, зокрема державними посадовими особами, незалежно від держави (аудиторами).

Досліджено методи дослідження державного фінансового контролю в Україні. Узагальнюючи теоретичні особливості державного фінансового контролю, можна сказати, що це діяльність органів державної влади, яка спрямована на: виявлення та усунення порушень бюджетного та фінансового законодавства; забезпечення законності, ефективності, фінансової дисципліни та раціональності у використанні державних фінансових ресурсів; виконання бюджетів усіх рівнів; забезпечення ефективності фінансової діяльності суб'єктів господарювання та домогосподарств; протидію легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму.

Визначено ефективність державного фінансового контролю в Україні. Сучасні концепції державного фінансового контролю в Україні ґрунтуються на тому, що державні фінанси повинні забезпечувати макроекономічну стабільність за допомогою бюджетного регулювання. Це означає, що бюджет повинен бути збалансованим або мати невеликий дефіцит, який може бути ефективним інструментом регулювання, але вимагає постійного контролю та управління. При цьому державна боргова політика повинна бути обґрунтованою, а державні запозичення повинні використовуватися для реалізації пріоритетних напрямків суспільного розвитку.

Проаналізовано сучасні тенденції розвитку проведення державного фінансового контролю в Україні. Системи внутрішнього та зовнішнього державного аудиту в Україні не є узгодженими. Це ускладнює створення єдиної ефективної системи контролю за державними фінансами. Такий стан справ викликаний неузгодженістю дій законодавця в цій сфері. Це призвело до таких проблем, як: невизначеність використовуваного понятійного апарату; невизначеність сфер впливу; дублювання окремих функцій. Крім того, принцип незалежності зовнішнього державного аудиту поки що не реалізовано повною мірою. Це підтверджують останні звіти та публікації Рахункової палати України. У суспільстві також не створено усвідомленого позитивного ставлення до реформ в сфері державного фінансового контролю. Це обумовлено недостатнім рівнем відкритості та прозорості інформації щодо обґрунтування та ходу реформ. Така інформація повинна бути доступною для громадськості та наукових кіл.

Обґрунтовано перспективи удосконалення розвитку державного фінансового контролю в Україні. Розвиток державного внутрішнього фінансового контролю є важливим фактором підвищення ефективності управління державними фінансами. Для успішного розвитку державного внутрішнього фінансового контролю необхідно виконати ряд підготовчих заходів, зокрема: розробити концепцію і стратегію розвитку державного внутрішнього фінансового контролю, яка відповідатиме сучасним реаліям результативного бюджетування; вдосконалити законодавчу та нормативну базу, що охоплює питання фінансового менеджменту і контролю, а також внутрішнього аудиту; провести організаційні перетворення та вдосконалити кадрову політику в органах державного внутрішнього фінансового контролю; розробити механізми взаємодії органів зовнішнього фінансового контролю та організацій системи внутрішнього контролю. У контексті реформування системи державного фінансового контролю роль органів зовнішнього фінансового контролю зростає. Це проявляється в наступному: зростає обсяг і складність контрольних заходів, що проводяться органами зовнішнього

фінансового контролю; збільшується роль органів зовнішнього фінансового контролю у здійсненні контролю ефективності використання державних коштів; розширюється практика взаємодії органів зовнішнього фінансового контролю з іншими контрольно-наглядовими органами; формуються скоординовані підходи до розвитку контрольної діяльності органів зовнішнього фінансового контролю по вертикалі і горизонталі бюджетної системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атаманчук Н. І. Адміністративно-юрисдикційна діяльність податкових органів в Україні: сучасний стан та перспективи реформування в умовах вступу до Європейського Союзу. Нове українське право. 2023. № 3. С. 53–61.
2. Борисенко Л. М. Зарубіжна практика державного фінансового контролю та можливості її імплементації в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 13–14. С. 50–54.
3. Борисенко Л. М. Сучасний стан системи державного фінансового контролю. Ефективна економіка. 2020. № 7. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2020/204.pdf
4. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. Відомості Верховної Ради України. 2010. № 50-51. Ст. 572.
5. Варналій З. С. Сучасні тенденції розвитку системи державного фінансового контролю України. Економіка і регіон. 2017. Вип.2 (63). С. 23-29.
6. Виговська Н. Г., Дячек С. М. Реформування системи фінансового контролю за виконанням місцевих бюджетів. Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка». 2020. № 3. С. 63–71.
7. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144.
8. Гребень С. Є. Види, форми та методи державного фінансового контролю: сутність та принципові відмінності. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 22. С. 103–108.
9. Жадан Т. А. Економічна сутність та зміст поняття «державний фінансовий контроль». Причорноморські економічні студії. 2017. Вип. 16. С. 161–168.
10. Іванова О. Ю. Місце податкового контролю в системі державного фінансового контролю України. Бізнес-Інформ. 2017. № 6. С. 201–206.

11. Іванов С. В. Адміністративно-юрисдикційна діяльність суб'єктів реалізації державної митної політики в Україні. Науковий вісник публічного та приватного права. 2017. Випуск 5. Том 2. С. 49–56.
12. Калюга Є. В. Фінансово-господарський контроль у системі управління: Монографія. К.: Ельга, Либідь, 2018. 427 с.
13. Кожушко О. В. Оцінка стану внутрішнього аудиту бюджетної установи. Проблеми економіки. 2014. № 3. С. 234–239.
14. Колпакова А. Державний фінансовий контроль на сучасному етапі: огляд концептуальних засад. International Science Journal of Management, Economics & Finance. Vol. 2, № 1, 2023, pp. 9-18.
15. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
16. Контроль у бюджетних установах: теорія та практика: монографія; за заг. ред. канд. екон. наук, професора Л. В. Дікань. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 332 с.
17. Критенко О. О. Шляхи удосконалення системи державного фінансового контролю за використанням бюджетних коштів. Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Серія : Державне управління. 2015. Вип. 242. С. 74–80.
18. Кравченко Ю., Ружанський О. Внутрішній аудит системи державної служби України з надзвичайних ситуацій як елемент публічного менеджменту. Науковий вісник: Державне управління. 2022. № 1(11). С. 260–275.
19. Крутько М. А. Особливості правового регулювання фінансового контролю в Україні. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». 2021. № 54. Том 1. С. 26–29.
20. Кузьменко Ю. В. Державний фінансовий контроль: адміністративно-правові аспекти. Юридичний бюлетень. Випуск 24. 2022. С. 122–127.

21. Лімська декларація керівних принципів контролю, прийнята IX Конгресом Міжнародної організації вищих контрольних органів (INTOSAI). URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/604_001

22. Негода Ю. Шляхи удосконалення державного фінансового контролю в Україні. Економіка та суспільство. 2022. № 44. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-4>

23. Обушна Н. І. Модернізація системи державного фінансового контролю в Україні в контексті утвердження парадигми публічного аудиту. Вісник НАДУ при Президентові України (Серія «Державне управління»). 2016. № 4. С. 64–71.

24. Офіційний сайт Державної аудиторської служби України. URL: <http://www.dkrs.gov.ua>

25. Офіційний сайт Рахункової палати України. URL: www.ac-rada.gov.ua

26. Піхоцький В. Ф., Рисін В. В., Любенко А. М. Ефективність фінансового контролю та державного аудиту для забезпечення фінансово-економічної стійкості держави. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики. 2019. Том 1. № 28. С. 205-215.

27. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (чинний, поточна редакція від 15.04.2017, підстава 1988-19, 1989-19). Відомості Верховної Ради України. 2011. – № 13, № 13-14, № 15-16, № 17. Ст. 112.

28. Прасюк В. М. Адміністративно-правове регулювання державного фінансового контролю за законодавством України : дис. ... канд. юрид. наук (доктора філософії). Запоріжжя, 2020. 227 с.

29. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» та деяких інших законів України щодо здійснення моніторингу закупівель № 4738-д від 30.03.2017. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61467

30. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання утворення структурних підрозділів внутрішнього аудиту та проведення такого аудиту в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, їх територіальних

органах та бюджетних установах, які належать до сфери управління міністерств, інших центральних органів виконавчої влади» від 28 вересня 2011 р. № 1001. Офіційний вісник України 2011. № 75. С. 77.

31. Про аудиторську діяльність : Закон України від 22.04.1993 № 3125-XII (чинний, поточна редакція від 01.05.2016, підстава 289-19). Відомості Верховної Ради України. 1993. № 23. Ст. 243.

32. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо подальшого удосконалення адміністрування податків і зборів : Закон України від 06.12.2012 № 5518-VI (чинний, поточна редакція від 11.08.2013, підстава 406-18). Відомості Верховної Ради. 2014. № 8. Ст. 90.

33. Про затвердження Національного плану дій з поліпшення адміністрування податків : Розпорядження Кабінету міністрів України від 14.10.2009 № 1217-р (чинний, поточна редакція від 14.10.2009). Урядовий кур'єр. 2009. №191.

34. Про затвердження Кодексу етики працівників підрозділу внутрішнього аудиту: Наказ Мінфіну України від 29.09.2011 №1217.. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1195->

35. Про затвердження Методичних рекомендацій з організації внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів у своїх закладах та у підвідомчих бюджетних установах: Наказ Міністерства фінансів України 14.09.2012 р. № 995.: URL: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/89392>

36. Про затвердження стандартів внутрішнього аудиту: Наказ Міністерства фінансів України № 1247 від 04.10.2011 р.. Офіційний вісник України. 2011. № 85. С. 91.

37. Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України: Постанова Кабінету міністрів України від 3 лютого 2016 р. № 43. Офіційний вісник України. 2016. № 12. С. 43.

38. Про основні засади діяльності органів державного фінансового контролю: проект Закону від 11.12.2017 р. № 18-14/320. URL: http://www.drs.gov.ua/wp-content/uploads/2017/12/14090_2017.pdf

39. Про Рахункову палату: Закон України «від 02.07.2015 № 576-VIII. Відомості Верховної Ради. 2015. № 36. Ст. 360.

40. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування системи державного фінансового контролю до 2020 року: проект розпорядження КМУ. URL: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/134581;jsessionid=7CB21A2BDA8AAF96C6D18D5DAA158678.app2>

41. Публічний звіт про діяльність Державної аудиторської служби України за 2020 рік. URL: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/131387>

42. Публічний звіт про діяльність Державної аудиторської служби України (розділ статистика). URL: <http://dkrs.kmu.gov.ua/kru/doccatalog/document?id=146550>

43. Репетько О. О. Методологічні підходи до розмежування форм і методів фінансового контролю в теорії та практиці державного управління. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej11/txts/10roopdu.pdf>

44. Ровинський Ю. О. Модернізація системи правового забезпечення державного фінансового контролю України в контексті європейського досвіду. Правова держава. 2018. № 31. С. 53-60.

45. Стойка В. О. Окремі аспекти здійснення державного фінансового контролю в Україні. Економічні горизонти. 2017. №. 2. С. 60–65.

46. Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки від 8 лютого 2017 р. № 142-р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-%D1%80/print1509541703401136>

47. Суб'єкти господарювання: оподаткування, контроль та аудит: навчальний посібник; за редакцією Г. М. Давидова. К. : ТОВ «Видавництво «Сова», 2016. 590 с.

48. Терещенко М. Державний контроль: сутність, основні підходи та концепції. Тернопіль: ТНУ імені В.І. Вернадського. 2019. № 121. URL: <https://doi.org/10.32838/2663-6468/2019.4/21>

49. Титенко Л. В., Богдан С. В. Управлінський внутрішній контроль в системі забезпечення економічної безпеки підприємства. Економіка та суспільство. 2018. Вип. 19. С. 1358-1363.

50. Фінансово-економічна грамотність: підручник: у 2 частинах. Ч. 1 : Основи національної економіки, економіки регіонів та фінансової системи України. за ред. д-ра екон. наук, проф. О. Б. Жихор, д-ра екон. наук, проф. О. В. Димченко. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2017. 1024 с.

51. Хмельков А. В. Державний фінансовий контроль: Підручник. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. 228 с.

52. Шевченко Н. В. Реформування системи державного фінансового контролю в Україні: проблеми та перспективи. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/VUABS/2010_2/29_02_05.pdf

53. Шестерняк М. М. До питання реформування державного фінансового контролю в Україні. Соціально-економічні трансформації у розвитку держави : зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (Вінниця, 22–23 квітня 2021 р.). Тернопіль: Крок, 2021. С. 147–151.

54. Щодо особливостей провадження у справах за зверненнями органів державної податкової служби: Лист Вищого Адміністративного суду України від 22.04.2011 № 571/11/13-11 (поточна редакція Прийняття від 22.04.2011). Відомості Верховної Ради. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0571760-11>

55. Якимчук І. М. Державний фінансовий контроль в Україні та перспективні напрями його вдосконалення. Економіка та держава. 2021. № 7. С. 34–39.